

Riksdagens protokoll

2001/02:26

Onsdagen den 14 november

Kl. 09.00 – 11.59

17.00 – 17.10

1 § Kompletteringsval till skatteutskottet

Talmannen meddelade att Miljöpartiet de grönas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Matz Hammarström som suppleant i skatteutskottet.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i skatteutskottet

Matz Hammarström (mp)

2 § Meddelande om aktuella debatter

Talmannen meddelade att på begäran av Miljöpartiet de grönas riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt om den humanitära situationen i Afghanistan anordnas *tisdagen den 20 november kl. 14.00*.

Talmannen meddelade vidare att på begäran av Kristdemokraternas riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt om maxtaxa i barnomsorgen anordnas *torsdagen den 22 november kl. 12.00*.

3 § Meddelande om motionstid

Talmannen meddelade att motionstiden för skr. 2001/02:50 *Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling* skulle utgå onsdagen den 28 november.

4 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2001/02:FPM16 Sysselsättningspaketet 2001 *KOM (2001) 438*, *KOM (2001) 511*, *KOM (2001) 512* till arbetsmarknadsutskottet

2001/02:FPM17 Skärpta miljökrav för bensin och diesel *KOM (2001) 241* till miljö- och jordbruksutskottet

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2001/02:50 till miljö- och jordbruksutskottet

Förslag
2001/02:RR8 till bostadsutskottet
2001/02:RR9 till konstitutionsutskottet

Motioner
2001/02:Sk24–Sk34 till skatteutskottet
2001/02:MJ4 och MJ5 till miljö- och jordbruksutskottet

Äldreförsörjningsstöd

6 § Äldreförsörjningsstöd

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2001/02:SfU4
Äldreförsörjningsstöd (prop. 2000/01:136 och prop. 2000/01:140 delvis).

Anf. 1 ANITA JÖNSSON (s):

Fru talman! Det svenska välfärdssystemet bygger på att de flesta arbetar. Arbetslinjen är central i våra socialförsäkringssystem. På så sätt betalar vi välfärden tillsammans. Alla är med och bidrar med arbete, skatter och avgifter, och alla får del av välfärden efter behov, oavsett ekonomiska möjligheter. Detta skapar socialt och ekonomiskt oberoende för oss enskilda människor.

Så länge som Sverige har haft en låg eller mycket låg arbetslöshet har de generella socialförsäkringssystemen på ett effektivt sätt tryggt välfärden. Socialbidraget har då fungerat som det yttersta skyddsnätet, vilket det är avsett att vara. I sviterna av den ekonomiska krisen på 90-talet ökade behovet av socialbidrag, då många människor stod utanför arbetsmarknaden. Alltfler har fått socialbidrag som ett längre och varaktigt försörjningsstöd. Nyligen presenterades dock undersökningar som visar på en positiv trend: Alltfler får arbete, och därmed minskar socialbidragsberoendet.

En grupp som under 90-talet starkt ökade sitt socialbidragsberoende var äldre människor med utländsk bakgrund som inte hade rätt till pension på grund av för kort vistelsetid i Sverige. Kravet för att få full folkpension är att man har varit bosatt i Sverige under 40 år. År 1998 var det nästan 11 000 personer på 65 år eller äldre, till stor del invandrare, som fick ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen i tio månader eller mer. På grund av sin ålder saknar dessa människor som regel möjlighet att förbättra sin ekonomiska situation genom arbete. De har inte haft andra möjligheter att försörja sig än via socialbidrag och har därmed blivit permanent beroende av bidraget.

Detta är en utveckling som strider mot syftet med socialbidraget. Det är viktigt att bryta denna utveckling, och mot denna bakgrund diskuterar vi i dag en ny reform: ett äldreförsörjningsstöd.

Det är rimligt att staten står som garant för att medborgare som är äldre, oberoende av om man är född i Sverige eller ej, kan leva på en viss lägsta kostnadsnivå. Detta är inte kommunernas ansvar. Dessutom är det viktigt att socialbidrag används så som det är tänkt för att kunna behålla sin legitimitet. Inte minst för kommunerna är detta ett välkommet förslag.

Låt mig då säga något om vad denna nya reform innebär.

Äldreförsörjningsstödet är för personer som är 65 år eller äldre och som inte kvalificerat sig för folkpension. Hur stort stödet blir beror på den stödberättigades inkomst. Det ska vara skattefritt. Genom äldreförsörjningsstödet ska den enskilde dels tillförsäkras en skälig levnadsnivå, dels tillförsäkras medel till att täcka boendekostnaderna. Nivån blir något högre än riksnormen för socialbidrag. Boendekostnaden får som mest uppgå till 5 700 kr för den som är ogift och något lägre för den som är gift. Skälig levnadsnivå beräknas på samma sätt som särskilt bostadstillägg för pensionärer. Vi har sett att det är en fördel om man kan anpassa ett nytt system till ett befintligt regelverk, och äldreförsörjningsstödet bygger därför i huvudsak på de regler som gäller för bostadstillägg för pensionärer. Detta underlättar administreringen, och människor blir behandlade på ett likvärdigt sätt.

För att få det här stödet måste man ansöka skriftligt hos försäkringskassan. Det kommer att betalas ut varje månad i ett år, och därefter får man söka igen. Målgruppen är i huvudsak äldre invandrare. Det är viktigt att försäkringskassan anpassar sina informationsinsatser till denna personkategori. Om det behövs kan kassorna anlita tolk. Lagen ska träda i kraft den 1 januari 2003.

Till utskottets betänkande finns endast en reservation, från moderaterna, vilket visar att det finns ett starkt stöd för reformen.

I den moderata reservationen vill man att äldreförsörjningsstödet ska fortsätta att betalas ut i sex månader även om man befinner sig utanför EES-området.

Äldreförsörjningsstödet är ju ett direkt, behovsprövat bidrag och kan då även betraktas som ett alternativ till socialbidrag. Detta betalas ut bara om man befinner sig i landet. De personer som är berättigade till äldreförsörjningsstöd har kommit i relativt hög ålder till Sverige och har ofta en stark anknytning till sitt gamla land. Utskottet tycker därför att det är rimligt att man kan besöka anhöriga i hemlandet. Därför bör det av humanitära skäl tillåtas att vistas utanför EES-området i tre månader utan att äldreförsörjningsstödet upphör.

Förslaget finansieras genom att kommunerna får mindre statsbidrag för flyktningmottagandet och genom en minskning av det generella statsbidraget till kommunerna eftersom de får lägre socialbidragskostnader. För den merkostnad som uppstår på grund av att stödet är högre än socialbidraget finns det 96 miljoner kronor anslaget i budgeten för år 2003.

Jag yrkar avslag på reservationen och bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet SfU4.

Anf. 2 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Inledningsvis vill jag säga att Vänsterpartiet står bakom förslaget om ett äldreförsörjningsstöd. En av de första motioner som jag över huvud taget skrivit handlade om invandrade pensionärers situation och det faktum att de varje månad tvingades vända sig till socialkontoret för att få ekonomiskt bistånd. Detta var 1994. När motionen behandlades i socialförsäkringsutskottet blev Gustaf von Essen lite upprörd och sa: ”Detta har partierna motionerat om sedan 1992.”

Det innebär att det från ax till kaka tagit nio år. Desto roligare är det förstås att riksdagen i dag kommer att fatta beslut i frågan. Förslaget innebär en klar förbättring för de invandrade kvinnor och män som kommit hit som pensionärer. Det innebär också en förbättring för de pensionärer som av olika anledningar inte når upp till det pensionsbelopp som samhället anser ska ge tillräcklig försörjning.

Eftersom Vänsterpartiet inte deltar i Genomförandegruppens arbete har vi vare sig haft tillgång till information eller kunnat lämna några synpunkter på BTP-förslaget, som var uppe till debatt häromveckan. Anledningen till att jag säger det är att äldreförsörjningsstödet baseras på inkomstberäkningar som gjorts i Genomförandegruppen. Vi har dock i samarbetet med regeringen och Miljöpartiet fått gehör för våra synpunkter, som bl.a. har rört beräkningsgrunderna, vilket gör att vi står bakom förslaget.

Fru talman! Vänsterpartiet har lämnat ett särskilt yttrande till betänkandet. Det handlar inte om nivåer utan är av ideologisk karaktär. Innan Sverige blev medlem i EU räckte det att en person bott i Sverige i tre år, tror jag det var, för att han eller hon skulle erhålla folkpension, dvs. grundskyddet i det gamla pensionssystemet. I och med medlemskapet i EU infann sig dock en oro över att kostnaderna för folkpensionen skulle öka väsentligt, eftersom den pensionerade fick ta med sig folkpensionen när han eller hon flyttade till ett annat EU-land.

Mot bakgrund av detta ändrades systemet. För rätt till oavkortad folkpension krävs nu antingen 40 bosättningsår eller 30 år med pensionspoäng. Den som fått uppehållstillstånd som flykting eller som skyddsbehövande i övrigt får tillgodoräkna sig kvalifikationstid i hemlandet. Det leder till att människor som kommer sent i livet till Sverige inte kommer att erhålla någon pension. Det gäller även den stora gruppen personer som erhåller uppehållstillstånd av humanitära skäl eller på grund av familjeåterförening.

Inträdet i EU skulle man kunna säga medförde en social dumpning som bl.a. leder till att alltfler invandrade personer, precis som Anita Jönsson sade, blivit hänvisade till socialtjänsten för att få sin försörjning tryggad. Äldreförsörjningsstödet har kommit till för att förbättra för denna grupp. Stödet har utformats i syfte att säkerställa att det inte ska kunna bli exporterbart enligt 1408/71, eftersom kostnaden annars anses bli för hög. Det bygger också på att människor söker sig till Sverige under en begränsad period för att sedan, när de kvalificerat sig till äldreförsörjningsstödet, flytta till något annat land. Vår uppfattning är att de ekonomiska trygghetssystemen har en begränsad inverkan på hur människor lever sina liv.

Vi anser att det är viktigt att aktivt motverka att människor med utländsk bakgrund indirekt diskrimineras inom rådande system för ekonomisk trygghet. Vi hade därför hellre sett att kvalificeringsreglerna till det generella försäkringssystemet hade mjukats upp och att frågan hade lösts inom existerande system. Det finns därför all anledning, anser Vänsterpartiet, att gå vidare och utveckla stödet.

Vi yrkar alltså också bifall till förslaget i utskottsbetänkandet.

Anf. 3 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! Centerpartiet välkomnar regeringens förslag till äldreförsörjningsstöd. Detta stöd innebär att personer som är bosatta i Sverige och som är 65 år eller äldre ska garanteras en viss lägsta levnadsnivå i form av ett statligt äldreförsörjningsstöd och att detta stöd ska administreras av försäkringskassan.

De regler som gäller för att erhålla grundpension eller garantipension i Sverige utgår från bosättningsstid eller inarbetade pensionspoäng och har inneburit att ett ganska stort antal personer, till största delen invandrare som är 65 år eller äldre, har varit hänvisade till kommunernas socialtjänst för att klara sin dagliga försörjning.

Centerpartiet har i motioner och olika program lyft fram frågan och visat på behovet av förändring för att denna kategori äldre människor ska få sin försörjning på annat sätt än genom att behöva uppsöka kommunens socialkontor och där vända ut och in på sin livssituation för att erhålla ekonomisk ersättning så att man klarar sitt livsuppehälle. De personer som kommit hit sent i livet har ingen eller liten folkpensionsrätt här i Sverige. Även om de har pension från sitt hemland har många ålderspensionärer med invandrarbakgrund blivit beroende av socialbidrag som försörjningsstöd.

Dessutom anser vi att det är fel att kommunernas ofta redan ansträngda ekonomi ska belastas med dessa kostnader. Det är felaktigt att kommuner som varit generösa och tagit emot flyktingar som kommit till Sverige i ganska hög ålder ska stå för dessa kostnader för pensionärer.

Fru talman! Inom de närmaste tio åren kommer enligt gjorda beräkningar antalet ålderspensionärer i Sverige som är födda utanför landet att öka till ca 12 %. Detta kommer att ställa särskilda krav på äldrepolitikens utformning. I första hand ligger ansvaret på kommunerna att analysera behov och planera för denna utveckling.

Äldre personer med invandrarbakgrund har väldigt olika levnadshistorier och kan inte behandlas som en homogen grupp på grund av att de har sitt ursprung i något annat land än Sverige. Många har kommit hit som flyktingar undan förtryck och förföljelse, medan andra kommit hit betydligt tidigare som arbetskraftsinvandrare.

Många äldre invandrare är anhöriginvandrare som kommit hit till Sverige ganska sent i livet, och deras kunskaper i svenska språket kan vara bristfälliga. Det kommer att ställa stora krav på utformningen av äldrepolitiken.

Oavsett vilka problem vi måste lösa i framtiden anser vi i Centerpartiet att förslaget till försörjningsstöd för personer som inte nu erhåller grundpension är ett förslag i rätt riktning, och jag yrkar därför bifall till förslaget i socialförsäkringsutskottets betänkande SfU4.

Anf. 4 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Det är en angelägen fråga som i dag verkar finna sin lösning. Den handlar om äldre invandrare som har kommit till vårt land och om den regel som vi införde i samband med EES-medlemskapet och det planerade EU-medlemskapet. Vi införde en regel som innebar att man fick tjäna in rätten till folkpension, numera garantipension, genom vistelsetid, dvs. genom det antal år som man vistades i vårt land.

Den där regeln var fullständigt nödvändig i det läget. Annars skulle vi hamnat i en situation där människor som vistats ett fåtal år i vårt land skulle ha kunnat tjäna in full folkpension, att addera till de pensionsrättigheter de hade fått om de rört sig framför allt inom EU-området. Detta genomfördes före den stora pensionsreformen men var i och för sig oberoende av den. Det var ett nödvändigt beslut i sig.

Det vi har diskuterat är förstås att försöka undvika att någon människa permanent behöver leva på socialbidrag. Det är en strävan som finns inom hela vår socialpolitik. Frågan togs upp vid riksmötet 1992/93. Som socialförsäkringsminister fram till hösten 1994 har jag förstås ett ansvar för att det inte togs fram ett förslag redan inom ett år. Dock känns det ansvaret något mindre tungt när jag nu noterar att den socialdemokratiska regeringen har behövt sju år på sig för att ta fram ett förslag till lösning av denna fråga och där genomförandet kommer att äga rum fr.o.m. 2003. Det innebär att det har tagit ungefär tio år sedan tillkännagivandet från riksdagen tills det genomförs.

Fru talman! Det har således inte gått fort, men det är mycket bra att det äger rum. Jag yrkar bifall till förslaget.

Anf. 5 CINNIKA BEIMING (s):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag att bifalla regeringens proposition om äldreförsörjningsstöd. Jag vill med min medverkan i debatten precis som tidigare talare lyfta fram den betydelse som förslaget till riksdagsbeslut har.

Kommuner runtom i landet lägger ned ett väsentligt arbete och engagemang i syfte att få ned socialbidragsberoendet och finna andra försörjningskällor för människor. Det finns dock en betydande del av socialbidragskostnaderna som kommunerna har haft väldigt små möjligheter att påverka. Det gäller dem som är födda i ett annat land och inte är berättigade till full svensk pension. För denna grupp i samhället har det ekonomiska biståndet blivit en permanent försörjningsväg. Alternativa försörjningsvägar har varit få. Situationen har varit allvarlig ur kostnadssynpunkt men framför allt för den enskilda individen. Det har funnits en orättvisa i att hänvisa medborgare till socialbidragsberoende på grund av att de står utanför våra traditionella trygghetssystem. Det har många gånger varit förnedrande för den enskilde att för all framtid vara hänvisad till denna försörjningsform.

Reformen som vi debatterar i dag är därför mycket viktig ur ett integrationsperspektiv. Den är också viktig med tanke på det som även utskottet anför, nämligen att socialbidraget kan återställas till att vara ett individuellt behovsprövat bistånd vid tillfälliga ekonomiska problem.

I synnerhet har förslaget stor betydelse för storstäderna och de bostadsområden som regeringen och berörda kommuner har tecknat lokala utvecklingsavtal kring inom ramen för storstadssatsningen. Som exempel

kan nämnas att i vissa stadsdelar, t.ex. min egen hemkommun Södertälje, är det en mycket betydande del, 30–40 %, av biståndskostnaderna som utgörs av socialbidrag till utrikesfödda ålderspensionärer utan pension. Därför är ställningstagandet för förslaget till äldreförsörjningsstöd en naturlig utveckling, eftersom det inte kan vara de enskilda kommunernas ansvar. Detta med tanke på att vi i Sverige har valt den självklara vägen att inte styra människors bostadsort. Därmed är detta också en nationell angelägenhet men också något som ligger i alla kommuners gemensamma intresse.

Fru talman! Jag yrkar än en gång bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 6 MARGARETA CEDERFELT (m):

Fru talman! Jag inleder med att yrka bifall till den för moderaterna och kristdemokraterna gemensamma motionen och avslag på propositionen.

Anledningen till att vi moderater har reserverat oss mot propositionen är att vi anser att äldreförsörjningsstödet såsom regeringen har valt att utforma det inte är tillfyllest. Vi anser att äldreförsörjningsstödet ska omfattas av samma regler som gäller socialförsäkringssystemet i övrigt, dvs. sex månader. Det finns flera anledningar till detta.

Varför ska just äldre invandrare omfattas av ett speciellt regelverk? Tremånadersregeln för utlandsvistelse kommer att vara väldigt svår att överblicka – sex månader underlättar.

Flera talare har tidigare tagit upp frågan om målgruppen för äldreförsörjningsstödet. Det har lyfts fram i debatten att äldre invandrare många gånger har bristande språkkunskaper och har svårigheter just med tanke på att de får sitt stöd från socialbidraget. Deras situation kommer att underlättas tack vare äldreförsörjningsstödet och genom att de inte behöver vara hänvisade till socialbidrag. Av den anledningen anser vi också att det är mer humant att äldreförsörjningsstödet ska omfattas av sexmånadersregeln. Vidare blir regelverket svåröverskådligt om ytterligare en undantagsregel införs i socialförsäkringssystemet. Varför tre månader?

Anf. 7 ANITA JÖNSSON (s):

Fru talman! Jag blev väldigt konfunderad när jag hörde att moderaterna yrkade avslag på propositionen. Vad jag förstår menar ni att ni yrkar avslag på förslaget. Eller yrkar ni bifall till reservationen?

Sedan vill jag kommentera frågan om på vilket sätt man ska se på äldreförsörjningsstödet. Det är viktigt utifrån att det inte är ett stöd som kan likställas med de andra stöden som man själv arbetar ihop genom de olika försäkringssystemen. Detta är ett direkt behovsprövat bidrag, precis som socialbidraget. Det betalas ut efter en individuell behovsprövning. En skälig levnadsnivå enligt svenska förhållanden används som utgångspunkt.

Egentligen skulle detta innebära att det över huvud taget inte går att ta med sig bidraget. Då tycker utskottet att det av humanitära skäl och för att det är fråga om människor med anknytning till tidigare hemländer är rimligt att de kan vistas upp till tre månader i något annat land och ändå få äldreförsörjningsstödet.

Anf. 8 MARGARETA CEDERFELT (m):

Fru talman! Det är riktigt att vi yrkar avslag på propositionen. Men vi har en egen motion där vi vill att äldreförsörjningsstödet ska omfattas av socialförsäkringssystemet och därmed gälla under sex månaders utlandsvistelsetid. Detta är vårt förslag.

Anf. 9 ANITA JÖNSSON (s):

Fru talman! Jag ville även kommentera den andra frågan, men min talartid tog slut i min förra replik. Det gäller frågan att det skulle vara svårt att kontrollera. För mig är det lite underligt att det skulle vara svårare att kontrollera tre månader än sex månader. På något sätt känns det som om man skulle misstro dessa människor. De lämnar ett besked på heder och samvete till försäkringskassan som skrivs under. Precis som i alla andra socialförsäkringssystem är det upp till den enskilde att göra de förändringar som behövs utifrån ett behov av ett högre eller lägre bidrag.

Anf. 10 TALMANNEN:

Jag får be Margareta Cederfelt precisera yrkandet för klarhets skull vid voteringen. Gäller det reservationen eller avslag på propositionen och den egna motionen?

Anf. 11 MARGARETA CEDERFELT (m):

Fru talman! Vi yrkar bifall till följande. Vårt förslag innebär att riksdagen avslår regeringens förslag i proposition 2000/01:136 om lag om ändring i lagen, 2001:000, om ändring i socialförsäkringslagen, 1999:799, lagförslag 2.3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Sf1.

Anf. 12 TALMANNEN:

Det är alltså fråga om att yrka bifall till reservationen? Jag envisas i formell mening.

Anf. 13 MARGARETA CEDERFELT (m):

Fru talman! Ja.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

7 § Nationellt stöd vid upphandling av hjälpmedel

Föredrogs

socialutskottets betänkande 2001/02:SoU2

Nationellt stöd vid upphandling av hjälpmedel (prop. 2000/01:128).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under 13 §.)

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2001/02:SoU3
Avgifter inom äldre- och handikappomsorg (prop. 2000/01:149).

*Avgifter inom äldre-
och handikappomsorg*

Anf. 14 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Propositionen handlar om ett nytt avgiftssystem inom äldreomsorgen. Detta ställer vi oss i stort sett bakom. Men vi vill mer, och vi har därför tillfört ett särskilt yttrande.

I somras nekades en svårt MS-sjuk kvinna den hjälp och omsorg som krävs för att hon ska kunna vara några sommarveckor i den sommarstuga hon har varit i alla år tidigare. Nu behöver hon den omväxlingen mer än tidigare, men hon får inte komma dit. Hon blir en kostnad, en belastning, för den mottagande kommunen.

En annan kvinna i behov av vård får inte sin ansökan om att få komma närmare sonen bifallen.

Fru talman! Det finns många exempel från verklighetens äldreomsorg där utsatta personer i behov av vård och omsorg är helt i händerna på politisk vilja, eller snarare ovilja.

Den förändring i socialtjänstlagen som infördes 1998 och som skulle innebära att äldre fick flytta även om de har stora och varaktiga omsorgsbehov har i själva verket inte fått någon effekt. Valfriheten är fortfarande en chimär, och mångfalden är en pappersprodukt och hyllvärmare.

Ansökningar från äldre om att få flytta nämns i stället i ord av kostnader, irritationsmoment och godtyckliga biståndsbedömningar. Detta konstaterar Socialstyrelsen i sin utvärdering. I stället borde äldre som vill flytta hälsas med glädje.

För oss som är friska är det självklart att vi kan vistas och bo varhelst vi vill. Passar inte den kommunala politiken eller prioriteringarna är det bara att söka sig någon annanstans och till något som är bättre. Men är man gammal, sjuk och orkeslös fungerar det inte att "rösta med fötterna" på detta sätt.

Det finns trots allt några borgerliga kommuner – och fler är glädjande nog på gång – som öppnar upp inom och mellan kommunerna för ökad valfrihet.

Men för de flesta är verkligheten en annan: Man är mer eller mindre överlämnad till det politiska beslutet – det kan snarast kallas kommunarrest.

Senast i går kväll i TV kunde vi se och höra hur äldre i en kommun kände sig som fångar i sitt eget hem. Kommunen och dess bostadsbolag hade i årtal sagt nej till en automatisk dörröppnare till en hiss, vilket gjorde att de inte kunde ta sig ut själva. Nu, efter TV:s och mediernas påtryckningar, ska det installeras.

Ska politikerna lyssna mer på medier än på äldre i fråga om deras önskemål och behov? Det är absurt.

Till bristen på valfrihet och lyhördhet ska läggas det vi i dag ska besluta om, nämligen ett nytt avgiftssystem inom äldre- och handikappomsorgen. Det är också kännetecknande för denna proposition att regeringen mer ser till systemet, dvs. det politiska systemets rätt att fortsätta att besluta i människors ställe. Ingen i denna sal skulle någonsin accep-

tera att en socialnämnd därhemma i kommunen beslutade hur ens lägenhet ska se ut, var huset ska ligga, vem man ska umgås med eller äta mat tillsammans med.

Förslaget kan också invagga en del i falska förhoppningar, då begreppet rätt till förbehållsbelopp inte alltid överensstämmer med verkligheten. Om inkomsten är så låg att ingen avgift tas ut finns det faktiskt de som inte får behålla den summa som motsvarar nivån för förbehållsbelopp. Möjligheten finns då, menar man, att komplettera med ett försörjningsstöd. Trots detta kommer de inte upp till förbehållsbeloppsnivån.

Regeringen har inte sett till denna grupp, men vi kompenserar i vårt förslag genom att komplettera med en uppräknig av pensionen, ge mer till de sämst ställda pensionärerna, återställa änkepensionen och införa ett högre grundavdrag.

Också Kommunförbundet menar att hela inkomstbilden är av stor betydelse och måste vägas in.

Fru talman! I reservation 5 menar vi i tre partier att det är viktigt att regeringen snarast återkommer till riksdagen med förslag om att en sammanläggning av makars inkomst endast ska göras när det är till fördel för dem. Till dess att ett nytt förslag föreligger tillstyrker vi dock ändringen i socialtjänstlagen i fråga om att dela inkomsterna – det är ändå en bit på vägen.

Jag yrkar bifall till denna reservation.

Fru talman! Varför är det då en kostnad, ett problem eller ett irritationsmoment när äldre vill flytta? Ja, egentligen tror jag inte att det handlar om någons vilja att tvinga människor eller göra dem ont. Det handlar om hela systemets utformning, som omöjliggör ett smidigt sätt att klara ekonomin för kommunerna och valfriheten för äldre och funktionshindrade såväl som för personalen och att tillåta en mångfald inom äldreomsorgen.

I dag förlorar många kommuner ekonomiskt om personer med omsorgsbehov flyttar in till en kommun, medan andra vinner på det. Det kan faktiskt gå så långt att en kommun inte känner samma glädje i att satsa på högre kvalitet eller bättre serviceutbud – just därför att detta kan locka äldre människor att flytta till en kommun. Kvalitet lönar sig alltså inte alltid.

Dagens äldreomsorg kännetecknas av föga valfrihet, ett kollektivistiskt tänkande, brist på variation och nyskapande och en ökad kostnad för äldreomsorgen, som oroar kommunerna mycket.

Fru talman! Vi vill, utöver vad vi i debatter och motioner sedan länge framhållit om behovet av högre förbehållsbelopp och en rimlig avgiftsnivå, samtidigt genomföra en grundläggande förnyelse av äldreomsorgen och ta bort de begränsningar som hindrar äldre från att välja omsorgsgivare och därmed möjlighet att flytta över kommungränserna i hela landet.

Med en statligt finansierad äldrepenng, vars storlek avgörs av omsorgsbehovet, visar vi respekt för äldres önskemål samtidigt som vårdbehövande välkomnas dit de flyttar eller till den vårdgivare de valt, då kommunen inte längre belastas med en extra kostnad.

Med vårt förslag kan man flytta till ett boende nära sina barn, till någon plats som man längtar till, kanske till sommarstugan någon vecka. Eller varför inte göra som det stod i ett av de senaste numren av PRO-tidningen, som de gör i Norge, bygga äldreboende i Spanien, vilket man

kan välja för kortare eller längre tid efter biståndsbedömning? Sol och värme kan stärka både kropp och själ. Vågar vänsterpartierna ge svenskarna samma möjlighet? Vi vill och vi vågar!

Avgifterna ska bli enhetliga, precis som när vi går till doktorn och sjukgymnasten eller betalar vår medicin. De synpunkter som framfördes till utskottet från Svenska kommunförbundet visar också tydligt på alla de administrativa oklarheter och fallgropar som lätt uppstår när man arbetar efter en inkomstrelaterad taxa. Om något visar väl detta påpekanande hur rätt vi har i vår strävan att införa enhetliga avgifter.

Tillsynen av vård och omsorg ska, till skillnad från i dag, ligga på ett fristående kvalitetsinstitut. En sammanslagning av de två lagarna socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen ska garantera en långt bättre tillsyn än den vi har i dag.

Fru talman! Om Socialdemokraterna stödda på Vänsterpartiet fortsatt får styra Sverige är jag allvarligt oroad för att regleringarna kommer att fortsätta att öka och valfriheten begränsas.

Vår motion heter *Oberoende, självbestämmande och trygghet i stället för vanmakt och förmynderi*. Det är det senare – vanmakt och förmynderi – som kommer att inträffa om regeringen inte är beredd att nu på allvar börja diskutera äldres fri- och rättigheter, också för dem som är i behov av vård och omsorg. Det handlar annars om diskriminering och förmyndardamentalitet.

Vi ser att ändringen i socialtjänstlagen vad gäller rätt att flytta inte har lett till någon ökad välvilja hos kommunerna, just på grund av det finansiella systemets utformning.

Andelen avslagsbeslut ökade mellan 1998 och 2000 med 30 %. Problemet är återigen kommunernas ekonomi och stora skillnader i biståndsbeslut. Detta leder till en ojämlik vård för dem som är mest utsatta.

År 2000 ökade 82 av landets kommuner sina kostnader med 85 miljoner kronor på grund av en nettoinflyttning av äldre med omsorgsbehov, samtidigt som 95 kommuner minskade sina kostnader med 72 miljoner kronor på grund av utflyttning av äldre med omsorgsbehov.

Vi kan därför konstatera att summorna stämmer ganska väl överens, också med tanke på en budget om totalt 64 miljarder kronor. Valfriheten kostar alltså inte många kronor. Vad är det då som hindrar politikerna att rösta för förslaget att ge människan, individen dess fri- och rättigheter? Varför tveka?

Anf. 15 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! Med all respekt för det kommunala självstyret, kan man lätt konstatera att de avgifter som äldre och handikappade betalar i dag för vård, boende och service visar oerhört stora variationer mellan kommunerna. I några fall kan man också konstatera att avgifterna ligger på orimligt höga nivåer. Om äldre eller handikappade råkar bo på den ena eller andra sidan av en kommungräns kan det rimligtvis inte få innebära så stora avgiftsskillnader som fallet är i dag – skillnader som gör att den enskildes livsvillkor blir väsentligt annorlunda och ojämlika.

Det gäller inte bara avgifterna utan också i hög grad nivån på det s.k. förbehållsbeloppet, dvs. de medel som man garanteras ha kvar till personliga utgifter sedan avgifterna betalats.

Den nuvarande situationen har inneburit och innebär orättvisor beroende på var man bor och också problem för många vårdtagare att få den egna ekonomin att gå ihop. Vi kristdemokrater har motionsvägen krävt en översyn och en förändring av både avgifter och förbehållsbelopp. Ett förslag har aviserats från regeringen tidigare, men dröjt. När det nu kommer är det efterlängtat och välkommet.

Fru talman! Det torde finnas en bred samsyn i denna kammare om att det nu är dags att göra livet både rättvisare och lättare att leva för de äldre och handikappade som är beroende av kommunernas vård, omsorg och service och som själva får betala vissa egenavgifter för dessa insatser.

Men dessvärre har denna efterlängtade proposition stora brister i fråga om tydlighet. Det har inte varit någon alldeles lätt uppgift att motionera i anslutning till denna proposition. Nivån på såväl avgifter som förbehållsbelopp innebär naturligtvis en avsevärd förbättring av ekonomin för äldre och handikappade, men frågan är för hur många och för vilka. Hur blir konsekvenserna för olika personer i olika inkomstlagen? En sådan konsekvensbeskrivning har vi frågat efter från departementet utan resultat.

Även om de föreslagna nivåerna som sagt innebär klara förbättringar för många människor vet vi med detta underlag egentligen inte om förbättringarna är tillräckliga. Vi vet inte hur de slår mot olika grupper. Vi vet inte vilka effekter de får.

Vi kristdemokrater har en ambition att förstärka detta förslag. Vi tror att det finns mer att göra då det gäller förbehållsbeloppets storlek, men vi saknar egentligen underlag för att precisera ett sådant förbättringsförslag.

Nu sägs det att regeringen ska ge Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp och utvärdera konsekvenserna och effekterna av reformen, och den översynen ska gälla både kommunernas taxsystem och den enskildes situation.

Det är väl bra, och dessutom tydligen alldeles nödvändigt, med tanke på den diffusa bild man får i propositionen och betänkandet. Men hade det inte varit bättre att lägga ned lite mer kraft på detta redan innan förslaget slutkonstruerades?

Vi har i vår första reservation tillstyrkt delar av regeringens förslag, men vill avvakta med att bedöma rimligheten av nivåerna på förbehållsbeloppet, framför allt. Både enskilda och kommuner kommer att få problem att tolka regler och lagar. Det är betecknande att Svenska Kommunförbundet, som har varit väldigt djupt involverat i denna process både genom förhandlingar om finansieringsprincipen och genom ett remissyttrande, ändå har så många kvarstående frågetecken. Så sent som för två veckor sedan presenterade förbundet en lista på nio frågor som man upplevde som oklara och som man ber riksdagen att kräva Socialdepartementet på förtydligande av.

Fru talman! Jag ser inte anledning att ta upp Kommunförbundets nio frågor här i kammaren, men ser ändå dess brev till socialutskottet som en företeelse som stärker oss kristdemokrater i vår kritik av propositionens brister.

Enligt regeringens förslag ska kommunerna justera förbehållsbeloppet med hänsyn till den enskildes fördyrade levnadsomkostnader när de inte ryms inom ramen för vad minimibeloppet ska täcka. Här vill vi påpeka att många äldre drabbas av höga tandvårdskostnader. Vi framför

också i detta sammanhang – det har vi sagt tidigare och i andra sammanhang – att ett system med högkostnadsskydd för tandvård bör utredas. Målet måste vara ett högkostnadsskydd som inkluderar alla vårdkostnader. Frågan är i allra högsta grad relevant också i detta sammanhang, när vi diskuterar förbehållsbelopp för äldre och handikappade i kommunen.

Fru talman! Jag står självfallet bakom våra reservationer i betänkandet, men yrkar här bifall till reservation 1 och till den gemensamma reservationen 5.

Anf. 16 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Centerpartiet anser, i likhet med vad som framförs i propositionen, att möjligheterna för äldre och funktionshindrade att leva ett tryggt och oberoende liv i hög grad beror på de enskilda personernas ekonomiska situation. Många av dem har det ekonomiskt kärtvt i dag, bl.a. på grund av åtstramningar som gjorts och en politik som förts som inte lyckats ta tillräcklig hänsyn till ekonomiskt utsatta grupper. Livsvillkoren och de ekonomiska förutsättningarna för äldre och funktionshindrade måste förbättras. Det rör sig om många insatser vad gäller skatter och ekonomisk trygghet, men även avgifter.

För Centerpartiet är det viktigt att slå fast att ingen pensionär ska behöva leva på försörjningsstöd. Orimligheter i kommunala avgifter måste ses över och justeras, och ett skäligt förbehållsbelopp ska finnas.

Centerpartiet säger således ja till rimliga avgifter inom äldre- och handikappomsorgen. Vi säger ja till de resurser som regeringen vill tillföra kommunpåsen för ändamålet. Vi säger ja på principiella grunder till att kommunerna – inte staten – ska besluta om resursernas användning och avgifternas utformning.

Centerpartiet delar Svenska Kommunförbundets och flertalet kommuners kritik av lagstiftning och diktat gällande hur kommunerna ska utforma sina avgifter. Det finns risk för schablonmässig tillämpning, och förslagen är avsteg från principen om den kommunala självbestämmanderätten.

Vi anser att vi kan och ska nå ett vettigt och rimligt avgiftssystem utan att ställa kommunerna under övervakning med lagstiftning som maktmedel.

Pensionärernas ekonomiska situation kan och bör också förbättras på annat sätt än genom avgiftssystemet. Centerpartiets förslag till nytt inkomstskattesystem innebär bl.a. att alla skattepliktiga fr.o.m. 2003 får en skatterabatt på 10 000 kr. Eftersom pensionärerna fr.o.m. 2003, när det nya pensionssystemet börjar gälla, kommer att betala skatt precis som löntagare kommer alla pensionärer att få behålla ett större konsumtionsutrymme för att disponera för avgifter eller annat eget val.

För 2002 föreslår vi ett höjt pensionstillskott. Det kommer låginkomstpensionärerna till del redan nästa år. Centerpartiets sammantagna förslag för de äldres ekonomi omfattar alla, även dem som bor i eget boende, och ger mest till dem som behöver det bäst.

Fru talman! Om man bortser från moderaterna, som i sitt särskilda yttrande markerar att de kör ett eget race med statlig äldrepeng, gäller den principiella skillnaden i avgiftsfrågan mellan Centerpartiet och övriga partier egentligen en sak: vilka som ska fatta besluten i avgiftsfrågor.

Från Centerpartiet har vi förtroende för kommunpolitikerna, och de ska ha rätt att besluta om sina kommunala avgifter. En centralstyrd och i lag reglerad maxtaxa och ett centralt fastställt förbehållsbelopp strider enligt vår uppfattning mot den kommunala självstyrelseprincipen, vilket Centerpartiet inte kan acceptera.

Vi har inom Centerpartiet samrått med flertalet av våra 53 kommunstyrelseordförande runtom i landet. De säger tydligt att de är beredda att ta ansvar fullt ut för dessa frågor, likväl som andra. Statliga pekpinor och lagstiftning uppskattas inte. Jag tror att flertalet kommunpolitiker över partigränserna har liknande åsikter.

Centerpartiet tror på och vill värna och utveckla – inte försvåra eller reducera – den kommunala demokratin. De lokala samtalen mellan förtroendevalda i socialnämnder och omsorgsnämnder och representanter för pensionärs- och handikapporganisationer är viktiga. Det är där man kan föra diskussioner om de lokala förutsättningarna. Det är där man kan föra diskussioner om hur det ser ut i just vår bygd, i just vår kommun och i de allra flesta fallen komma fram till rimliga och vettiga lösningar.

När socialdemokraterna drev igenom en annan maxtaxa, inom barnomsorgen, gjorde de en poäng av att det finns en, om än teoretisk, frihet för kommunerna att säga nej. När det gäller den maxtaxa vi i dag diskuterar föreslås en ren lagstiftning, vilket ju faktiskt strider mot det kommunala självstyret i ännu högre grad, och jag måste erkänna att jag känner mig lite ensam om att försvara den kommunala självstyrelsen i dagens debatt.

Socialdemokraterna och Vänsterpartiet förvänar mig inte längre. Nu gäller stopplagar, nu gäller maxtaxor, nu gäller specialdestinerade bidrag och nu gäller lagstiftning. Detta är ett centralistiskt uppifrånperspektiv, och det tilltar. Vi centerpartister vill i stället se ett decentralistiskt underifrånperspektiv. Vår demokratisyn skiljer sig, tyvärr, alltmer. Centraldirigerade avgifter rimmar självfallet också illa, tycker jag, med Miljöpartiets tal om delaktighet, betydelsen av den lokala nivån osv.

Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet förvänar mig en aning. Jag har en stilla och mycket försiktig undran till representanterna för de tre partierna. Vad är den principiella skillnaden på maxtaxorna när det gäller barn respektive äldre? Vad skiljer när det gäller just synen på den kommunala självstyrelsen? I det ena fallet är det ett starkt argument, och det är vi överens om, men nu helt plötsligt är det inte något argument, och det har jag väldigt svårt att förstå. Tilltror ni inte kommunerna att klara av att besluta om avgifter helt plötsligt, och har ni inte förtroende för de folkvalda i kommunerna? Man kan ju faktiskt uppfatta det så.

Fru talman! Jag och Centerpartiet vill medverka till bättre livsvillkor och bättre ekonomiska förutsättningar för pensionärer och funktionshindrade. Som jag sagt innebär vårt inkomstskatteförslag ett ekonomiskt lyft, störst till dem som bäst behöver det. Centerpartiet säger ja till rimliga avgifter och ett skäligt förbehållsbelopp. Ingen pensionär ska behöva begära försörjningsstöd. Utrymme för lokala variationer och lokala prioriteringar inom rimliga gränser måste få finnas.

Centerpartiet tillför kommunerna pengar, i det korta perspektivet motsvarande regeringen, för att klara förbättringarna. På sikt tillför vi mer, framför allt genom vårt inkomstskatteförslag som främst ger pensionärer och andra med låga inkomster mer kvar i plånboken. Man klarar

sig bättre själv, och kommunen slipper kostnader för förbehållsbelopp. Dessutom breddas kommunernas skattebas, vilket ger mer resurser att använda till t.ex. vård och omsorg, eller vad man i kommunen finner angeläget att prioritera.

Centerpartiets kommunpolitiker är beredda att ta ansvar för sina egna kommunala avgifter och därmed ta ansvar för de kommunala verksamheterna fullt ut. Jag anser att vi ska ge dem och övriga kommunpolitiker runtom i landet det förtroendet.

Fru talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservation nr 3, men står självfallet även bakom reservation nr 2.

Anf. 17 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Kenneth Johansson frågar vad det är för principiellt med vårt ställningstagande om en statligt finansierad äldrepenning. Det är precis samma princip som vi har när det gäller barnomsorgsavgift, skolavgift osv. att där det är lämpligt i stället ge makten och möjligheterna till dem som vet och kan bättre. Äldre vet bättre hur de vill ha det än kommunpolitikerna många gånger, likaväl som föräldrarna vet bättre vad som är bäst för barnen. Sätt i stället makten och möjligheterna så nära människorna som möjligt. Det är vårt principiella ställningstagande.

Sedan säger Kenneth Johansson också att moderaterna kör sitt eget race, och hänvisar till att han har varit ute och pratat med ett antal kommunstyrelseordförande i landet som tycker det är jättebra med kommunalt självstyre. Det kan jag förstå, när man frågar dem! Jag skulle vilja fråga Kenneth Johansson: Hur många människor har ni frågat om de vill ha makten och möjligheterna i stället för att överlåta dem till kommunpolitikerna?

Anf. 18 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Nu varvar Cristina Husmark Pehrsson olika frågor. Det första handlar om ett eget race och det som anges i det särskilda yttrandet, makten till människorna. Jag har viss sympati för det. Men det är ju inte det som moderaterna reserverar sig för. Man talar om lite allmänt yvigt vad det är man vill, men man har ingen reservation, utan man står i stort sett bakom – det sade Cristina Husmark Pehrsson också i debatten – att man över kommunpolitikernas huvuden ska fatta beslut som talar om hur man ska fastställa avgifter i de egna kommunerna. Det är det som vi i dag pratar om, och det finns ingen reservation från Moderaterna i den delen.

Sedan kan man ju liksom på söndagen ha lite diskussioner och samtal och ha visioner, och jag tycker att det ligger en hel del i det, att ge makten till enskilda grupper. Men nu handlar det om: Ska kommunerna ha förtroendevalda i kommunerna till att ta beslut om sina avgifter eller inte? Och där tolkar jag nu att moderaterna tycker att de inte ska ha det. Där skiljer sig våra uppfattningar, och där skiljer också, tycker jag i konsekvensens namn och på något märkligt sätt, synen när det gäller barn och äldre. Jag har precis samma argument när vi pratar maxtaxa inom barnomsorgen, nämligen att det är kommunerna som måste få besluta. Precis samma argument, t.o.m. med större styrka, kan man använda principiellt när vi pratar om dessa avgifter.

Anf. 19 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Centerpartiet talar ofta om småskaliga lösningar, alternativa verksamheter, lösningar för landsbygden osv. Jag har därför svårt att förstå Centerpartiets absoluta ställning när det gäller att säga nej till en valfrihet över Sveriges gränser. Vi pratar om avgiftssystemet, men det hänger faktiskt ihop med förslaget om en statlig äldrepeng där man kan få välja lösningar. Det finns många små kommuner som inte har någon möjlighet att skapa alternativ och mångfald, där man i stället skulle kunna ge människor möjligheter att kunna få flytta över kommungränser eller vart man vill i landet dit man känner att man har behov av att flytta.

Det förvånar mig lite grand att Centerpartiet så till den milda grad värnar det kommunala självstyret att man inte ser till individens önskemål och behov i stället. Jag skulle vilja att Kenneth Johansson förklarade lite grand varför man har tagit ställning så starkt.

Sedan skulle jag också vilja att Kenneth Johansson förklarade lite grann: Han säger ja till pengarna från staten som den här reformen ska kosta, om jag har förstått det rätt, men vill sedan att kommunerna själva ska avgöra. Hur kommer det då att bli när Kenneth Johansson åker hem till Dalarna? Jag har nämligen roat mig med att titta lite på hur avgifterna ser ut inom kommunerna i Dalarna, och där ligger de väldigt högt. Kommer därmed människor ute i kommunerna i Dalarna att kunna räkna med att få samma låga avgift som den som vi här beslutar om i dag?

Anf. 20 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tror att Cristina Husmark Pehrsson inte riktigt hörde vad jag sade. Jag sade att vi är mycket väl beredda från Centerpartiet att vara med och diskutera valfrihetsreformen att lägga över makten till människorna i högre utsträckning. Vi är mycket gärna med och diskutera det, så det behöver inte Cristina Husmark Pehrsson ifrågasätta.

Det är dock inte detta som frågan gäller i dag. Återigen: Vi är på väg att fatta ett beslut som innebär att man med lagens hjälp avskaffar kommunernas rätt att själva fullt ut ta beslut om sina avgifter. Moderaterna har nu i och med att de inte reserverat sig på den här punkten ställt sig bakom detta.

Vi säger ja till pengarna, och vi vill faktiskt tillföra mera pengar till kommunpåsen att användas på det sätt som kommunerna själva finner lämpligt. Jag kan lova att vi påverkar allt vad vi kan – och jag utgår från att Cristina Husmark Pehrsson gör detsamma – för att de förtroendevalda ska få kunskap om och insikt i hur viktigt det är med rimliga avgifter, något som de allra flesta kommuner också har.

I de fall där det förekommer avarter – det kan det göra på något ställe – ska vi med all kraft försöka påverka dessa med hjälp av rekommendationer från Kommunförbundet och med hjälp av Socialstyrelsens råd och anvisningar och uppföljningar. Ytterst är det väljarna som i val ska ge sin dom, om det inte fungerar i en kommun.

Så ser vi på den lokala kommunala demokratin.

Anf. 21 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Kenneth Johansson undrar om vi kristdemokrater inte tilltror kommunpolitikerna förmåga att lösa de här frågorna på ett bra sätt för äldre och handikappade. Jag kan väl ärligt erkänna att det här är en

skärningspunkt där vi har två perspektiv: dels den enskildes, dels det kommunala självstyrets. Båda dessa perspektiv är viktiga.

Vi kristdemokrater har processat den här frågan väldigt nära vårt kommunpolitiska råd, och den kritik som vi i dag riktar mot förslaget är densamma som framförs av kommunpolitikerna och som även har kommit till uttryck från Kommunförbundets sida.

Hur ser det ut ute i kommunerna, och hur ser det ut för den enskilde? Jag undrar om Kenneth Johansson när han har pratat med sina 53 centerpartistiska kommunstyrelseordförande också har fått en bild av hur det ser ut i deras 53 kommuner. Hur stort är spannet när det gäller avgifter för de äldre, och på vilket sätt har man kunnat åtgärda det inom ramen för det kommunala självstyret?

Anf. 22 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att kristdemokraterna inklusive Sven Brus tillhör en grupp som med lagens hjälp vill fatta beslut om kommunernas avgifter. Det är den slutsats som jag måste dra. Jag tycker att det är synd. Det innebär att man inte tror att de av folket lokalt valda kommunpolitikerna klarar denna uppgift. På den punkten skiljer sig våra uppfattningar. Jag tror definitivt att de klarar uppgiften.

När vi för samtal i Centerpartiets kommungrupp diskuterar vi hur man har löst frågor på olika ställen. Vi gör jämförelser och är självkritiska om det förekommer avgifter som sticker ut på ett orimligt sätt. Vi försöker också agera politiskt för ändringar i sådana fall, så att det blir rimliga avgifter och taxor.

Men återigen: Svaren måste komma utifrån de lokala förutsättningarna, från en dialog mellan kommunpolitiker, kommuninvånare och företrädare för pensionärs- och handikapporganisationer. Om det någon gång kan bli ”fel” får avgörandet fällas via Kommunförbundet och Socialstyrelsen, via politiska initiativ och ytterst genom väljarnas dom.

Anf. 23 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Vad vi än tror om situationen ute i kommunerna finns det en verklighet som talar sitt tydliga språk. ”Om det någon gång kan bli ’fel’”, säger Kenneth Johansson. Ja, om det någon gång blir fel drabbas enskilda människor väldigt hårt. I dag är det orimliga skillnader mellan avgifterna och även mellan förbehållsbeloppens storlek i olika kommuner. Det är inte i första hand ett administrativt problem, utan det är ett mänskligt problem. Människor drabbas på ett orimligt sätt. Vi måste hantera detta, och jag tycker att vi åtminstone i vårt parti gör det i en bra dialog mellan oss riksdagspolitiker och våra kommunpolitiker.

Kenneth Johansson frågade vad det är för principiell skillnad mellan maxtaxan inom barnomsorgen och det här förslaget. Jag tycker att det är en mycket stor principiell skillnad. Maxtaxan inom barnomsorgen är ett förmynderi på familjepolitikens område som inte kan ställas i relation till det förslag som vi diskuterar i dag.

Anf. 24 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Också jag menar att det finns några enstaka kommuner som inte hanterar det här bra. Då har man att välja mellan att gå fram med lagstiftning över hela landet eller att föra en dialog där man hanterar

frågan i samråd mellan rikspolitiker och kommunpolitiker. Det är precis detta som jag är ute efter. Jag är övertygad om att man klarar detta.

Jag har i andra sammanhang fått höra att man inte ska svartmåla. Jag har i debatter på andra håll fått höra att det är eländigt ställt i många avseenden. Jag tror inte att det finns någon riktigt samlad bild av färskt datum. Det finns ett och ett halvt år gamla uppgifter som är mycket illavarslande, men det har sedan dessa kom fram hänt väldigt mycket. När jag frågar Kommunförbundet säger man att man för närvarande inte har någon samlad bild av hur det ser ut. Den föreställning som sprids om skillnader på upp till 130 000 kr i dagens läge är helt gripen ur luften.

Jag vet också att Kommunförbundet i propositionsarbetet har erbjudit departementet att ta fram en samlad bild av dagsläget men att det inte har ansetts vara önskvärt. Jag tycker att det är mycket förvånansvärt.

Jag tror att vi har all anledning att förhoppningsfullt se framtiden an genom att man i den dialog som Sven Brus talar om kan lösa problemen, i de fall där sådana finns. Men det ska inte ske med en metod som innebär att man kör över de förtroendevalda i kommunerna. Det vill vi från Centerpartiet inte vara med om.

Anf. 25 KERSTIN HEINEMANN (fp):

Fru talman! Ibland kommer olika saker och principer i konflikt med varandra. I det här ärendet står de äldres och de handikappades ekonomiska trygghet och behov av att få omsorg och ett bra boende när man behöver det i konflikt med principen om kommunernas självstyre. För Folkpartiet liberalerna har ställningstagandet inte varit svårt. Vi har valt att ställa oss på de äldres och de handikappades sida.

Man finner när man ser på hur kommunerna under ett stort antal år har skött dessa frågor att de i många fall i stället för att genomföra förbättringar har försämrat förhållandena. Vi har i motioner under en rad av år krävt ett slut på vad som i vissa fall är en ren avgiftsterror inom äldreomsorgen. Det är inte bara så att avgifterna kan vara orimligt höga. Reglerna är också så krångliga att inte ens kommunernas tjänstemän har kunnat ge en enskild person besked om vad det kan komma att kosta att få en bostad eller att få någon typ av hjälp.

Detta har naturligtvis skapat en stor oro bland många människor när de har försökt att planera inför sin framtid. Det har naturligtvis i väldigt många fall varit ett jätteproblem när det har blivit dags att utnyttja den service som man behöver. Detta gäller i allra högsta grad för kvinnor. Jag har träffat många kvinnor som har kommit med sin oro och frågat: Kommer jag att ha råd att få den hjälp som jag behöver?

De pengar som man eventuellt har lagt undan för sin ålderdom blir dessutom de pengar som försvinner först när de avgifter som satts ska betalas. Förbehållsbeloppen är i vissa kommuner så låga att det inte ens finns något kvar till det som en del kallar koftpengar, alltså pengar som rymmer i koftfickan för en present till barnbarnen.

Fru talman! Vårt förslag har varit ett lagfäst förbehållsbelopp där hänsyn tas till make eller maka när avgifterna sätts. Om en av makarna måste flytta till ett äldreboende, måste den som bor kvar ges möjlighet att klara sig ekonomiskt. Finns det minderåriga, ska särskild hänsyn tas till detta.

Inga avgifter som konfiskerar äldres tillgångar ska finnas. Förmögenhet ska t.ex. inte vara avgiftsgrundande. Tak ska finnas för den högsta avgift som kommunerna får ta ut. De stora skillnader som finns i dag mellan kommunerna är orimliga. Från mitt eget län Västmanland finns exempel på att man genom att flytta till en annan kommun i länet kan få flera tusen kronor lägre avgift per månad för likadan service.

Vi har därför från Folkpartiet liberalerna välkomnat den här propositionen eftersom den i stort överensstämmer med det som vi från Folkpartiet har krävt under flera års tid. Det är vår förhoppning att många äldre nu kan känna en större trygghet inför framtiden och slippa tänka på om de har råd att be om den hjälp och det stöd som de behöver.

Det kommer också i det här sammanhanget att bli viktigt att kommunerna informerar på ett bra sätt om de nya reglerna så att både de som redan är berörda och de som kommer att bli berörda ska få de klara besked som de behöver för att känna tryggheten.

Genom att i betänkandet skriva att det delar regeringens uppfattning betonar utskottet att kommunerna genom s.k. uppsökande verksamhet ska ha skyldighet att informera dem som har mycket låga inkomster om möjligheterna att ansöka om försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen för att även de ska kunna uppnå en skälig levnadsnivå.

Det är naturligtvis ett problem som måste rättas till i grunden så att människor ska slippa detta. Vi har lagt fram andra förslag med grundavdrag och liknande så att ingen ska behöva få så låg inkomst av pensionen att man ska behöva begära försörjningsstöd. Vi tycker ändå att det är bra att det finns med att man har den här möjligheten tills vi får en ändring.

Vi anser också att det är bra att regeringen avser att ge Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp och utvärdera konsekvenserna och effekterna av reformen och att den ska omfatta såväl kommunernas taxesystem som den enskildes situation. Detta är bakgrunden till den kritik, som vi också kan dela, som har riktats från Kommunförbundet att det finns brister i propositionen. Detta måste följas upp och rättas till.

Fru talman! Vi har dock en invändning mot förslaget och har därför reserverat oss. I propositionen föreslås att vid beräkning av avgiftsunderlaget ska makarnas inkomster läggas samman och fördelas med hälften på vardera maken. Det är till fördel för makarna om det är den med högsta inkomsten som kommer att bo i äldreboendet.

Vi anser dock att 4 § som handlar om just detta bör utformas på ett sådant sätt att det framgår att kommunerna ska göra en sammanläggning av inkomsterna endast i de fall det är till fördel för makarna. Därför har vi i reservation 5 tillsammans med moderaterna och kristdemokraterna yrkat att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett förslag om detta.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 5 under punkt 5.

Anf. 26 LARS U GRANBERG (s):

Fru talman! För drygt en vecka sedan fick jag ett telefonsamtal från en person som hette Axel. Axel är pensionär och medlem i PRO. Det han ville berätta för mig var hur avgiften i hans hemmakommun slår och hur viktigt det var att maxtaxan i äldreomsorgen nu blir verklighet.

Han berättade att han i dag i Eskilstuna betalar 2 924 kr i avgift i hemtjänsten. När han har betalat det och hyran har han 3 676 kr kvar att

leva på. Sedan konstaterade vi tillsammans att den 1 juli 2002 kommer Axels avgift att vara 1 476 kr. Det betyder att hans disponibla inkomst höjs med 1 448 kr.

Av bara farten tog Axel fram ett annat exempel. Väninnan Anja var ensamstående och bodde i ett ordinärt boende. Anja har hemtjänstinsatser varje dygn. Anja har även trygghetslarm och städning var fjortonde dag. I dag betalar hon 2 924 kr i avgift. Den 1 juli 2002 kommer Anja att betala en avgift på 1 476 kr. Detta kommer att bli det konkreta resultatet av den reform som vi debatterar i dag.

Fru talman! Axel kommer långt ifrån att vara ensam. Drygt 270 000 andra pensionärer och funktionshindrade har i dag hemtjänst eller omsorg i särskilt boende. Av dessa är 250 000 personer över 65 år och 20 000 personer yngre än 65 år. Med vårt förslag kommer drygt hälften av dessa människor att få en förbättrad ekonomisk situation tack vare de nya reglerna för förbehållsbeloppet och högkostnadsskyddet för omsorgsavgiften. I det här fallet kommer i synnerhet kvinnorna att omfattas av förbättringarna.

Fru talman! Vår reform består av två delar. Den första delen består av en reglering av det s.k. förbehållsbeloppet som alla som betalar avgift för hemtjänst och äldreomsorg i dagverksamhet är garanterade. Förbehållsbeloppet är den summa den enskilde har rätt att behålla av sina egna pengar innan avgifterna för äldre- och handikappomsorg får tas ut.

Den som betalar avgift ska garanteras en summa i månaden på minst 4 087 kr för ensamstående och 3 424 kr för gifta och partner. Detta gäller under förutsättning att man har inkomster upp till det beloppet vilket alla tyvärr inte har. I regeringens förslag understryks därför att socialtjänsten i kommunerna har skyldighet att informera människor om deras möjlighet att ansöka om försörjningsstöd för att garantera en skälig levnadsnivå.

Den andra delen är ett högkostnadsskydd, dvs. maxtaxan för äldre- och handikappomsorgsavgifter. Avgifterna får inte vara högre än 1 516 kr i månaden. Dessutom är det en maxtaxa för boendeavgifterna på 1 579 kr i månaden.

Fru talman! Regeringens reform ger alltså ett skydd mot höga avgifter i äldre- och handikappomsorgen. Det är ett skydd som sedan länge har funnits för sjukvård, läkemedel och insatser som sker med stöd av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Detta kommer att leda till mindre skillnader i avgifter mellan kommuner och troligen också till att avgiftssystemet i sig blir mer begripligt för medborgarna.

De grundläggande värderingarna för maxtaxan inom äldre- och handikappomsorgen och maxtaxan i förskolan är identiska. Reformerna handlar om att skapa en bättre förutsättning för jämlikhet och arbetslinjen. Med maxtaxan i förskolan och i äldre- och handikappomsorgen behöver ingen avstå från pedagogisk verksamhet eller hemtjänst på grund av ekonomiska skäl.

Med maxtaxan i förskolan och i äldre- och handikappomsorgen ökar möjligheten till jämlika och rättvisa uppväxt- och levnadsvillkor vilket minskar klyftorna i samhället. Med maxtaxan i förskolan och i äldre- och handikappomsorgen blir det lönsamt att arbeta, tjäna mer och spara pengar för ett aktivt liv som pensionär.

Fru talman! Trots de principiella likheterna mellan reformerna har de borgerliga partierna förutom Centerpartiet valt att enbart stödja det socialdemokratiska förslaget om maxtaxa i äldre- och handikappomsorgen. Som Kenneth Johansson påpekar säger de samtidigt nej till maxtaxan i förskolan.

Självklart känns det skönt som socialdemokrat att veta att våra förslag får en så bred majoritet i riksdagen som möjligt. Men jag blir ändå konfunderad över varför moderater, kristdemokrater och folkpartister accepterar det ena men inte det andra. Varför accepterar Cristina Husmark Pehrsson, Sven Brus och Kerstin Heinemann det ena men inte det andra?

Särskilt svårt är det att förstå varför Cristina Husmark Pehrsson och Moderaterna stöder förslaget, med tanke på att ni vill finansiera era skattesänkningar med höjda avgifter samt att ni uttryckt att kommunala avgifter ska motsvara de faktiska kostnaderna för service i likhet med taxorna för vatten och avlopp.

Frågan blir då: Varför lanserar ni inget eget reservationsförslag utan nöjer er enbart med ett särskilt yttrande? Varför inte en reservation om äldrekonto och avdragsrätt för styrkta äldreomsorgsavgifter? Är detta kanske rent principiellt, eller kan det ha valtaktiska skäl?

För mig är det ganska lätt att misstänka det sistnämnda. Då skulle ju ni moderater slippa hamna i samma dilemma som ni befann er i när vi debatterade maxtaxan i förskolan ute i kommunerna. Det innebär att ni, i det läge som ni befinner er i nu, ska ut på gator och torg i valrörelsen och stå och slåss för höjda avgifter i förskolan ute i kommunerna. Jag har förståelse för om ni vill undvika att upprepa det misstaget, men jag tror inte att medborgarna upplever ert agerande som särskilt trovärdigt.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis säga att Axel, som jag talade med på telefon för drygt en vecka sedan, blev stolt och stärkt när han fick höra att hans organisation, PRO, hade besökt utskottet och där framfört att det som vi nu debatterar är det kanske största och viktigaste beslutet för medlemsgruppen inom PRO.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i socialutskottets betänkande och avslag på samtliga motioner.

Anf. 27 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag och Lars U Granberg är överens om att vi ska ha rimliga avgifter och taxor i kommunerna. Vi är också överens om att det behöver tillföras resurser för att man ska kunna klara av det. Det som skiljer oss åt är återigen frågan om vem som ska fatta besluten kring avgifterna. Där är ni centralister och vi decentralister.

Jag menar att Axel från PRO har precis lika mycket att vinna på det system som jag företräder som det som majoriteten företräder.

Detta är inget unikt. Det är inte alls länge sedan som socialministern klart sade att han hade funderingar på att vi ska lösa detta i en process med kommunerna, och att vi inte ska använda oss av lagstiftning eftersom det finns så mycket motstånd mot det från Kommunförbundet och kommunernas sida. Men sedan var det någonting som gick snett i processen, så nu slår man till med lagen. Jag är intresserad av att höra vad det var som gick snett och vad det är som gör att ni inte orkar hålla i gång den diskussionen.

Min andra fråga gäller vad Lars U Granberg svarar kommunföreträdare som säger: Om vi inte får fatta beslut om våra ansvarsområden så kan ni ta över resten.

Hur ska vi kunna stimulera den kommunala demokratin om vi sätter käppar i hjulet för den?

Anf. 28 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Låt mig först bara konstatera en sak som jag glömde ta med i mitt anförande. På DN Debatt i går gavs uttryck för att det fanns en sammanhållen gruppering för att ta över regeringsmakten. Där fanns Centerpartiet med bland de andra borgerliga partierna. Det är svårt att se den sammanhållningen i dagens debatt.

Jag går nu över till repliken. Det förslag som föreligger i dag är i mångt och mycket ett ramverk. Inom det ramverket finns det utrymme för kommunerna att hantera frågorna. Där syns också tydligt en stor och djup skillnad mellan Centerpartiet och de andra borgerliga partierna, som vill gå mycket längre i inskränkningar för det kommunala självstyret.

Det som vi ser är att det under lång tid har funnits stora skillnader mellan kommunerna vad gäller nivåerna på kommunernas förbehållsbelopp. Skillnaden mellan den högsta och den lägsta nivån är 1 200 kr i månaden. Dessa skillnader, och trovärdigheten, gör att vi nu känner att vi vill lägga fram ett sådant här förslag.

Vad gäller ministerns uttalanden så finns det möjligheter i frågestunder att ta upp de frågorna med ministern.

Anf. 29 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Detta var inget svar på frågan om kommunal demokrati.

Vid ett tillfälle hörde jag Lars U Granberg mycket väl utveckla betydelsen av lokala utvecklingsgrupper, betydelsen av hembygdsrörelser, betydelsen av bygdegårdsrörelser och betydelsen av att det är folket lokalt som ska mobiliseras för olika frågor. Det tyckte jag kändes jättebra, och jag instämmer som centerpartist till fullo i det.

Som en konsekvens av det synsättet tycker jag att ställningstagandet är rätt enkelt: Då ska man ha förtroende för den lokala nivån. Den lägsta – i positiv bemärkelse – nivå som vi har är kommunerna. Därför ska man ge dem stora möjligheter att jobba för att vi ska få folk att engagera sig och för att vi ska få folk att känna att det ligger ett värde i att vara lokalt engagerad.

Visst kan jag ställa frågan i frågestunden, fast det är lite som att kasta jästen efter degen. Men jag tycker att ansatsen från regeringens och socialministerns sida från början var bra. Jag har ett TT-meddelande från den 26 februari förra året kl. 14.38, där han utvecklar detta på ett bra sätt. Jag kan bara beklaga att inte detta blev slutresultatet. Det skulle ha varit bra om vi hade funnit en gemensam lösning där vi med respekt för kommunpolitikerna hittar lösningar och får fram rimliga avgifter och taxor.

Anf. 30 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Om man tar en titt på förslaget ser man att det i mycket handlar om ett ramverk, som jag sade i min förra replik. I detta ramverk kan kommunerna fritt höja förbehållsbeloppet. Det handlar om merkostnader och fördyrade levnadsomkostnader m.m. Kommunerna har den

möjligheten. Därför blir det också svårt att i dag tydliggöra detta och säga: Precis så här kommer reformen att slå fullt ut. Därför tycker jag också att det är bra att man följer upp det hela.

Det blir lite lustigt när Centerpartiet och Kenneth Johansson hela tiden basunerar ut att de är emot högkostnadsskydd och emot högkostnadsskydd i kommunal verksamhet och att de enbart tar hänsyn till det kommunala självstyret. Om det är så – varför har vi då inte i den här riksdagens kammare under årens lopp sett Centerpartiet lägga fram förslag om att avskaffa högkostnadsskyddet i patientavgifterna inom sjukvården? Och varför har inte Centerpartiet hårt drivit att avskaffa högkostnadsskyddet för läkemedel?

Längre fram här kommer vi förhoppningsvis att ha en debatt om ett högkostnadsskydd i tandvårdsförsäkringen. Det blir intressant att följa Centerpartiets väg i den frågan. Det ska blir roligt att se hur det går.

Anf. 31 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Helt plötsligt visste jag inte riktigt vilken debatt jag var inne i. Handlar det om barnomsorgsavgifter eller om äldreomsorgsavgifter?

I vår diskussion om äldreomsorgsavgifterna har vi fört in valfrihet, mångfald och tillsyn. Vi ser nämligen till en helhet, och vi vill göra en förändring av äldreomsorgen till gagn för människorna och inte för systemet. Socialdemokraterna stannar halvvägs med sitt förslag om äldreomsorgsavgifter, och värnar i stället det politiska systemet. Det är mitt svar till Lars Granberg.

Dessutom poängterar Lars Granberg stundligen här vårt och regeringens förslag. Jag kan bara säga att jag är tacksam för att ni äntligen har lyssnat på alla de böner och motioner som vi har framfört här i denna kammare ända sedan den tid då ädelreformen fanns. Då varnade vi för konsekvenserna av detta; att det skulle kunna bli horribla avgifter och att äldre skulle skinnas på sina pengar. Därmed kan jag säga att äntligen har regeringen och Socialdemokraterna insett vikten av att komma med någonting. Därför stöder vi detta.

Vi vill också lyfta hela finansieringsansvaret från kommunerna. Om Lars Granberg läser Kommunförbundets skrivning som kom till utskottet, tittar på rapporter och Socialstyrelsens utredningar kan han se att man ideligen säger att detta kommer att gå ut över omsorgen. Demografin och kraven kommer att ge ökade kostnader. Man är livrädd för att äldre ska flytta in och kosta mer. Varför är Lars Granberg så orolig för att ge människor makt och möjlighet att själva välja vård och omsorg och att flytta i hela landet?

Anf. 32 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Cristina Husmark Pehrsson säger att det känns som om hon befinner sig i en annan debatt när vi jämför maxtaxa i barnomsorgen med maxtaxa i äldre- och handikappomsorgen. Jag blir än mer förvirrad när Cristina Husmark Pehrsson i den här debatten drar upp möjligheten att flytta runt i olika kommuner. Den här debatten handlar över huvud taget inte om det. Det finns med i socialtjänstlagen, men vi debatterar inte den frågan i dag.

Cristina Husmark Pehrsson nämnde att det skulle vara till gagn för människorna. I dag står ni bakom en reformering av den kommunala avgiften. Samtidigt har Moderata samlingspartiet presenterat ett kommunalekonomiskt program där man är väldigt tydlig med att de kommunala avgifterna ska täcka kostnaderna. De kommunala avgifterna för vatten och avlopp ska täcka kostnaderna. Betyder detta, Cristina Husmark Pehrsson, att de kommunala avgifterna i barnomsorgen och i handikapp- och äldreomsorgen ska höjas? Är det ert valbudskap? Ska ni ut på gator och torg och säga att de kommunala avgifterna ska höjas?

Anf. 33 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att det började med att Lars Granberg talade om att det var något konstigt med vårt förslag om att koppla ihop avgifterna med en valfrihet. Samtidigt inledde han debatten med att tycka att det var konstigt att vi inte hade reserverat oss. Jag tror nog att Lars Granberg inte riktigt har vår syn klar för sig. Jag rekommenderar ånyo en läsning av vårt särskilda yttrande. Jag tror att vi får all anledning att återkomma med reservationer.

Samtidigt frågar Lars Granberg vad vi tycker om enhetstaxa eller inkomstrelaterade taxor. Vi tycker att enhetstaxor är viktiga. Det har väl också framgått klart och tydligt. Jag har tittat på vilka kommuner i landet som har enhetstaxa och tycker att tjänster ska kosta lika – det ska dock finnas ett förbehållsbelopp som ett högkostnadsskydd. Jag kan konstatera att det är många socialdemokratiska och vänsterledda kommuner som har just en enhetstaxa som innebär att man betalar lika mycket för samma tjänst, precis som när man betalar för vatten och avlopp. Jag skulle vilja höra hur Lars Granberg kan förklara att han här står och talar om att vi inte ska ha enhetstaxa samtidigt som det ute i landet finns många socialdemokratiska kommuner som har just enhetstaxa.

Anf. 34 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Har jag framfört detta, fru talman? Jag ställde en fråga till Cristina Husmark Pehrsson om logiken i att i dagens debatt inte ha en reservation eller ett särskilt yttrande som man ska stödja sig på samtidigt som man har ett kommunalekonomiskt program som man ska gå ut med i valrörelsen.

I mitt huvudanförande redogjorde jag mycket tydligt för vår syn på likheten och beröringspunkterna mellan maxtaxereformen i barnomsorgen och den maxtaxereform vi nu diskuterar. Jag kommer att följa Moderaternas väldigt noga i valrörelsen på den här punkten. Det kommer att bli mycket intressant.

Anf. 35 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Jag delar Lars Granbergs uppfattning om att det är bra att det nu kommer ett förslag som gör livet både drägligare och rättvisare för många människor i vårt land. Det är bra för Axel i Eskilstuna. Men vår kritik mot det här förslaget handlar ju om att det inte är alldeles enkelt att förstå vad det kommer att innebära för Anna i Emmaboda, Kalle i Burträsk, Petter i Norrköping eller någon annanstans. Det finns en otydlighet som har påtalats av Svenska Kommunförbundet. Det finns en otydlighet som vi som partier har brottats med när vi har försökt att skriva bra mot-

ioner till det här förslaget. Jag vill fråga Lars Granberg: Är detta verkligen så alldeles tydligt att vi i dag kan säga vilka effekter det kommer att få för olika inkomstlägen och olika pensionärsgrupper?

Det är det som är grunden i vår kritik. Vi kritiserar inte att vi får ett rättvist och drägligare liv för människorna. Vi hade önskat att det hade varit tydligare vad det kommer att innebära.

Fru talman! Sedan gör Lars Granberg en alldeles hisnande jämförelse mellan barnomsorg och äldreomsorg. Maxtaxan i barnomsorgen fördelar ju allt stöd till en barnomsorgsform och lämnar noll kronor till alla andra. Om detta skulle ha haft någon motsvarighet på äldreomsorgsområdet skulle förslaget ha handlat om vissa omsorgsformer och kommuner och lämnat vissa andra utanför. Så är det ju faktiskt inte. Jag tycker att jämförelsen är ganska hisnande.

Anf. 36 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Om man tar en titt på den framlagda propositionen kan man se att Socialstyrelsen ska följa upp och utvärdera konsekvenserna och effekterna av reformen. Till det ska också läggas att Socialstyrelsen ska titta på individbasis. Jag tycker att det är bra.

Sedan är det väl alltid så att man skulle önska att man hade en kristallkula med någon sorts exakt säkerhet så att man skulle kunna slå fast att precis så här kommer det att utfalla. Hela den här reformen är väldigt svår. Jag var inne lite grann på att kommunerna inom ramarna kommer att ha möjlighet att lägga upp avgifterna och även där gynna lite grann av det som ni tar upp i den reservation som Kristdemokraterna har gemensamt med de andra borgerliga partierna förutom Centern. Även där ska de kunna välja den lösning som är mest fördelaktig för individen. Men jag tror att det är väldigt svårt att i dag slå fast precis hur reformen kommer att slå. Därför är jag väldigt nöjd med att man har den här kopplingen till Socialstyrelsen.

Låt mig sedan gå över till Kommunförbundets brev. Jag har suttit i kommunfullmäktige hemma i Piteå. Jag satt med under debatten om maxtaxan i barnomsorgen. Där finns också en koppling. Om Sven Brus lyssnade till mitt huvudanförande kunde han se kopplingen ganska tydligt.

Det finns också en annan koppling, nämligen osäkerheten. Osäkerheten i den reformen var också stor, men allting löste sig. Den dagen debatten började komma i gång ute i kommunerna fick man också klarhet i hur reformen skulle slå. Det är ungefär samma problembild här också. Därför tycker jag att det är bra att Socialstyrelsen följer upp det. Det är bra att man har ett fortsatt resonemang med Kommunförbundet också.

Anf. 37 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Det är bra att Socialstyrelsen följer upp. Men på det här området, som på många andra områden, är det faktiskt bättre att tänka efter före. Den kritik som vi kristdemokrater riktar är inte någonting som vi själva har hittat på, utan det är en massiv kritik som har kommit till uttryck i remissvaren från Kommunförbundet. Detta har vi som partier brottats med när vi har försökt att ta oss an det här förslaget. Jag anser att regeringen borde ha kunnat komma betydligt längre när det gäller att

klargöra effekterna. Men där står vi i dag, och då får vi väl nöja oss med den här uppföljningen. Det ska bli intressant att följa detta.

Sedan har vi fortfarande kopplingen till barnomsorgen. Det handlar trots allt om två vitt skilda frågor. Nu hamnar vi lätt i torgmötesretorik, och det här är ju en kammardebatt. Men låt mig ändå få understryka en gång till att maxtaxan i barnomsorgen handlar om att stödja en form. Det här förslaget innefattar trots allt olika omsorgsformer. Det är neutralt i det avseendet.

Anf. 38 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Beträffande den sista frågan vill jag säga att vi kanske har olika åsikter. Vi hade kanske t.o.m. olika åsikter om maxtaxan i barnomsorgen, vilket gör att vi kanske har svårt att hitta varandra på den här punkten och se fördelarna och jämföra dessa två och se att de finns nära varandra.

Jag ska gå tillbaka till den första frågan om Kommunförbundet och dess brev. När jag läser Kommunförbundets sista brev till utskottet konstaterar jag att de flesta punkter som man pekar på där gäller brister i dagens system, alltså problem som kommunerna ute i Sverige i dag har med befintligt system. Jag kan beta av många av de punkter som Kommunförbundet spaltar upp och peka på att de handlar om problem som finns ute i kommunerna redan i dag.

Därför tycker jag att det är bra att Socialstyrelsen gör en uppföljning. Diskussionerna med Kommunförbundet kommer att fortgå, säkert också när det gäller finansieringen. Jag tycker alltså att det är bra. Jag är nöjd.

Anf. 39 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! Det finns skillnader mellan maxtaxa i barnomsorgen och ett avgiftstak inom äldreomsorgen, och det handlar i första hand om möjligheterna att välja barnomsorgsform inom barnomsorgen, att föräldrarna får välja det som de tycker är bäst för sig och sina barn.

Lars U Granberg antydde att det skulle vara valtaktiska skäl som gör att man ställer sig bakom detta. Då vill jag bara tala om att Folkpartiet har lagt fram just dessa förslag långt innan Socialdemokraterna gjorde det.

Fru talman! Jag måste säga att jag tror att detta är första gången som jag har varit med om att socialdemokraterna kritiserar dem som stöder regeringens proposition och att man i stort sett faktiskt står bakom den. Man får känslan av att Lars U Granberg tycker att det är besvärande att ha fått så stort stöd för denna propositionen. Lars U Granberg hade kanske av valtaktiska skäl önskat att det hade varit färre som hade stött propositionen.

Anf. 40 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Nej, jag blev förvånad, inte irriterad på något sätt. Det var så jag uttryckte det. Och jag är fortfarande förvånad. Jag är inte alls rädd för det som nu har skett, att ni har ställt er bakom detta förslag. Däremot tror jag att det finns vissa partier i den här kammaren som kommer att få svårt att förklara sig för väljarna. Det har jag också tydligt uttryckt från talarstolen.

Anf. 41 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! Jag vet inte i vilken utsträckning som Lars U Granberg har följt debatten kring äldrefrågorna under de senaste åren. Om han hade gjort det och läst de motioner som vi har väckt så hade han i alla fall inte behövt vara förvånad över Folkpartiets ställningstagande.

Anf. 42 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande. Det gör vi från Vänsterpartiet med stor glädje, eftersom vi under lång tid drivit kravet på ett högkostnadsskydd och ett nationellt förbehållsbelopp för äldre och funktionshindrade som har olika insatser av vård och omsorg.

Vänsterpartiet har även hävdat vikten av att kommunerna kompenseras för en sådan reform samt att det tydliggörs vad som ska ingå i avgiften, i synnerhet vad som ska omfattas av avgiften i de särskilda boendeformerna.

Inte i någon annan vårdform tillämpas skillnader i avgiftssystemet beroende på inkomst. Oavsett vem som besöker en vårdcentral, akutmottagning eller liknande så betalar man en och samma avgift. Så har det inte varit fram till nu inom äldreomsorgen och handikappomsorgen.

Vänsterpartiet anser visserligen att det är viktigt att utjämna de ekonomiska skillnader som finns i samhället och att utgifter ska bäras efter förmåga. Eventuella skillnader ska utjämnas via beskattning.

Behovet av ett enhetligt och tydligt system för avgifter som ger den äldre och funktionshindrade möjlighet att överblicka sin ekonomi har funnits under en väldigt lång tid. Det är därför glädjande att regeringen nu tillsammans med oss i Vänsterpartiet och Miljöpartiet lägger fram ett betänkande till riksdagen där ett högkostnadsskydd och ett nationellt förbehållsbelopp föreslås.

Avgifterna inom äldre- och handikappomsorgen har varit föremål för en omfattande diskussion väldigt länge. Avgifterna har varierat kraftigt mellan olika kommuner, och det har i många fall varit svårt för den enskilda att förstå hur avgifterna har varit konstruerade. Alla kommuner har inte heller haft något förbehållsbelopp fastslaget eller tydliggjort vad som innefattas i avgiften. Detta har skapat en otrygghet hos den äldre eller funktionshindrade, vilket i sin förlängning även lett till att man avstått från insatser på grund av ekonomin, trots att man har haft behov av hjälp. Med ett införande av ett högkostnadsskydd och ett förbehållsbelopp för dessa grupper får vården och omsorgen den avsedda karaktären, nämligen att vara generell och ges efter behov.

I betänkandet anges även vad förbehållsbeloppet ska täcka och möjligheter att överklaga och få avgiften prövad om särskilda behov finns, vilket är bra. I dag saknas den möjligheten, och det finns även en oklarhet för handläggarna om vad som t.ex. ingår i ett särskilt boende och vad den enskilda själv ska betala utöver avgiften. Det har helt enkelt saknats en helhetssyn, varför den enskilda ofta drabbats av en ohållbar ekonomisk situation. Det handlar dessutom ofta om människor med ett omfattande behov av hjälp och stöd.

Fru talman! Vänsterpartiet anser att betänkandet om högkostnadsskydd och förbehållsbelopp också är ett steg mot ökad jämlikhet. Vi vet att kvinnor lever längre men har högre grad av ohälsa. Vi vet att när

kvinnor vårdar sin partner ges det mindre hjälp än när män vårdar sin partner. Äldre kvinnor är ur ett ekonomiskt perspektiv utsatta. Enligt SCB:s undersökning är situationen särskilt allvarlig för de äldsta kvinnorna, de som är mellan 75 och 84 år, där inkomsten i medeltal ligger endast 6 % över socialbidragsnormen, och mer än hälften ligger under. Det betyder att för många äldre kvinnor har åldrandet inneburit fortsatt ekonomiskt beroende, antingen av partnern eller av barnen. Därför är denna reform ett välkommet steg mot en jämlikare ålderdom.

Välfärden i Sverige har byggts upp av de kvinnor och män som i dag är pensionärer. Den har byggts på generella och individuella rättigheter och skyldigheter. Den har finansierats av skattemedel och syftat till att fördela resurser rättvist och ge alla goda levnadsvillkor. Det är en resursfördelning som också innebär solidaritet mellan yrkesverksamma och icke yrkesverksamma. Vänsterpartiet kan konstatera att utskottets betänkande om högkostnadsskydd och förbehållsbelopp kommer att betyda förbättringar för många av våra äldre och funktionshindrade och att det är en viktig reform för den generella välfärden.

Jag har fått många samtal, bl.a. från olika pensionärsorganisationer. Dessa har varit väldigt glada över att detta ska genomföras och att man äntligen har kommit till skott.

Jag har en mamma som tjänar på denna reform. Jag har bekanta som har mammor som också tjänar på denna reform. Det är många kvinnor i denna ålderskategori äldre som har en väldigt svår ekonomisk situation och som blir hjälpta.

Jag kan också säga att reformen kanske inte tar bort alla orättvisor eller att det blir millimeterrättvisa. Men reformen tar bort väldigt många marginaleffekter, så det är en stor förbättring.

När det gäller det kommunala självstyret, som Centern påtalar, så tycker vi i Vänsterpartiet att det är väldigt viktigt med ett kommunalt självstyre. Men vi har sagt att ett kommunalt självstyre inte kan vara heligt när vi ser att det går ut över individer, äldre människor som har en väldigt svår ekonomisk situation. Som jag sade tidigare så finns det faktiskt kommuner som inte har något förbehållsbelopp. Och Sveriges riksdag kan faktiskt sätta sig över sådant.

När man ser att individer kommer i kläm är det, tycker jag, vår skyldighet att göra det. Det är anledningen, Kenneth! Kommunalt självstyre är viktigt, men det kan aldrig bli så viktigt att vi ska sätta individer i kläm. Man ska inte heller beskatta ålderdom och skröplighet – det ska kommunerna inte beskatta genom höga avgifter.

Till detta med valfrihet osv. återkommer vi i socialutskottet alltid i denna kammare. Enligt en del är valfrihet att kunna välja vårdgivare. Men jag har jobbat inom äldreomsorgen och vet vad de äldre tycker – i alla fall de som jag har pratat med. De vill välja när de vill gå upp på morgonen. De vill välja när de vill komma ut. De vill också välja när de ska gå och lägga sig. Detta är valfrihet för de äldre som jag känner till! Aldrig någonsin har någon äldre sagt till mig: Valfrihet för oss är att vi ska kunna byta vårdgivare.

Jag återkommer till kd:s reservation och detta med tandvården. Just nu jobbar man med att få fram en proposition där tandvården finns med. Det är ju gratis undersökningar i särskilda boenden, och jag tror att stor

hänsyn kommer att tas i den nya propositionen till just äldre och deras tandvård.

Lars U Granberg tog upp detta med uppföljning. Vi tycker att det är väldigt bra att det här nu följs upp av Socialstyrelsen och att det görs en utvärdering för att se vilka problem som det kan bli fråga om. Om det visar sig bli mycket stora problem har vi möjlighet att återkomma till detta.

Anf. 43 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag är precis lika mån som Lena Olsson om att hennes mamma och min mamma, liksom allas mammor och även pappor, ska ha rimliga avgifter i det kommunala systemet och om att det ska vara skäliga förbehållsbelopp. Det är fråga om att ha ett oberoende och tryggt liv. Vi i Centerpartiet är definitivt av den åsikten.

Däremot är det, upprepar jag, enligt vår uppfattning fullt möjligt att nå dit med hjälp av rekommendationer, med hjälp av anvisningar och råd, med hjälp av uppföljningar och med hjälp av att trycka på för att få fram de besluten; detta utan att behöva använda sig av lagstiftningssystemet. Det är där som det skiljer; det gäller alltså inte syftet.

Lite grann speglar det som Lena Olsson sade att riksdagen ska kunna sätta sig över kommunerna. Det är ett synsätt som jag tycker är väldigt trist. Riksdagen ska fatta beslut och ge förutsättningar, och även kommunal verksamhet och ansvarstagande ska stimuleras. Men man ska inte sätta sig över kommunerna, något som jag, som sagt, tycker är ett trist synsätt.

Anf. 44 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag var kanske lite slarvig i användandet av uttryck, men vad jag sade är väl i stort sett vad detta går ut på. Vi har ju haft en diskussion om just avgifterna, som är väldigt orättvisa. Många individer kommer i kläm. I åratal har det förts diskussioner om de här problemen, om att något måste göras åt dem. När ingenting händer har riksdagen befogenhet att göra någonting, och det har vi nu gjort. Vi vill inte se att individer kommer i kläm. Därför måste vi göra någonting.

Anf. 45 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag måste fråga om Lena Olsson har belägg för det hon säger om att det inte händer någonting. Jag vill påstå att ganska mycket har hänt, men det återstår också saker att göra. Jag tycker ändå att insikt och förståelse, trots att det är och har varit besvärligt ekonomiskt i kommunerna, och även debatten har gjort att det blivit betydligt bättre. Jag tycker inte om att kommunerna svartmålas på det sätt som en del gör, utan jag har förhoppningar om att det med en annan metod går att nå precis samma syfte och om att slutresultatet blir bättre.

Anf. 46 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag ger mig inte alls ut för att svartmåla kommuner; jag har ju själv varit kommunalpolitiker. Att absolut inte någonting händer har jag inte sagt. Däremot går det helt enkelt för sakta. Vi skickar ju med

pengar så att kommunerna kompenseras för att kunna genomföra detta, vilket jag tycker är väldigt bra.

Från t.ex. min hemkommun har jag inte hört en enda protest om detta, utan man har tyckt att det varit bra att det här görs. Kanske har man då satt det i relation till vad som händer i andra kommuner där avgifterna är väldigt orättvisa. Min kommun ligger väl ganska bra till, men det finns ju andra som utmärker sig. Jag tänker då speciellt på de kommuner som inte infört något förbehållsbelopp alls.

Anf. 47 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och till propositionen – en samarbetsproposition vars innehåll Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna förhandlat sig samman om.

Anledningen till den här propositionen är väl framför allt den debatt som var under förra valrörelsen om de äldres situation i landet. Jag är säker på att ni lika väl som jag då mötte många äldre människor som uttryckte sin oro och undrade: Hur ska det bli för mig när jag blir gammal? Avgiftssystemet var nämligen väldigt ojämnt. En mängd rapporter, tidningsdebatter och reportage visade på att man kunde tjäna mycket pengar på att i tid flytta över kommungränsen till en annan kommun där ekonomin såg annorlunda ut med tanke på när man blir äldre.

Det är klart att det inte är en rättvis situation mellan äldre människor i vårt land som byggt upp detta land och sett till att vi i dag har den ekonomi och de förutsättningar som vi har. Och det är självklart att gamla människor inte ska behöva oroa sig för om de över huvud taget har möjligheter att söka den hjälp som de bör kunna få när de behöver den på äldre dagar.

Framför allt gav många kvinnor uttryck för sin situation och uttryckte rädsla: Vad händer när jag inte längre kan ta hand om min man hemma när han måste ha mer hjälp än han i dag får och mer hjälp än jag kan ge honom?

Tyvärr är det ofta så i vårt land att det är kvinnorna som har den lägsta pensionen. Därmed drabbas deras ekonomi väldigt hårt med det avgiftssystem som har varit. Därför fanns det anledning att se till att det i vårt land blir ett mer jämnt system mellan våra äldre.

Jag tycker därför att propositionen är väldigt bra och viktig – en förändring som verkligen är efterfrågad och som det förväntats att vi ska kunna åstadkomma under den här mandatperioden, just för att se till att våra äldre får en bättre och tryggare situation i framtiden.

Jag är också glad över att vi i det här förslaget har fått in möjligheten att överklaga. Grunden i en bra demokrati är ju att individen har rätt att överklaga beslut. Jag tror inte att detta kommer att behöva utnyttjas särskilt mycket därför att det här förslaget nog är så bra att väldigt få kommer att behöva överklaga, men man ska ändå ha den rätten och möjligheten. Genom detta kommer det också att ges signaler till oss. Skulle det här vara någonting som behöver justeras därför att vi inte tänkt färdigt eller för att det inte fungerar i alla delar, då ser man det genom överklagandefrekvensen. Det är en signal. Jag tror att en bra demokrati och ett bra samhälle bygger på att individerna också har möjligheter att agera.

Det har man genom det här förslaget, som innebär att man också har överklagandemöjlighet.

Därför tänker jag inte förlänga debatten mer, utan jag yrkar bifall till utskottets förslag och hoppas att vi i och med detta har gett en mer rättvis grund för äldre människor för att veta hur deras framtid ser ut. Sedan finns det säkert mycket mer som behövs när det gäller vilken vård och omsorg, vilken service man behöver som äldre. Där finns det mycket för kommunerna att även fortsättningsvis ta ansvar för. Jag tror att våra kommunpolitiker utifrån den här propositionen har större möjligheter att få en bra äldreomsorg därför att det också föreslås pengar som ger ett bättre utjämningsystem.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

9 § Regeringskansliets upphandling av konsulter

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU2
Regeringskansliets upphandling av konsulter (förs. 2000/01:RR13).

Anf. 48 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Riksdagens revisorer har granskat hur Regeringskansliet har utfört upphandlingen av konsulter. Ärendet har blivit något politiskt laddat, inte minst mot bakgrund av de många turerna kring Näringsdepartementets upphandling av konsulttjänster i samband med Telia–Telenor-affären. Vid granskningen har det framkommit att det finns brister i rutinerna för upphandling inom Regeringskansliet.

Revisorernas kritik är hård. Den delas av bl.a. remissinstanserna – Nämnden för offentlig upphandling m.fl. Just Näringsdepartementet är nu återigen i fokus på ett föga smickrande sätt. Den aktuella affären tog sin början i december 1998, då Näringsdepartementet kontaktade Goldman Sachs för att få hjälp med en sammanslagning av Telia och Telenor. Det gällde bl.a. överläggningarna med det norska Samferdselsdepartementet. Ingen upphandling i sedvanlig bemärkelse hade ägt rum.

Den 20 januari 1999 presenterades en avsiktsförklaring från de två länderna om att Telia och Telenor skulle gå ihop i ett bolag. Den 2 februari besökte Näringsdepartementets statssekreterare Lars Rekke näringsutskottet i riksdagen för att informera utskottets ledamöter om den föreslagna sammanslagningen. Rekke nämnde vid detta tillfälle att Goldman Sachs var statens rådgivare i affären, ”upphandlad efter konstens alla regler”, och att konsultarvodena skulle uppgå till ca 10 miljoner dollar, ungefär 85 miljoner svenska kronor.

Vi i Folkpartiet gick redan samma eftermiddag ut med ett pressmeddelande där vi ifrågasatte arvodenas storlek: ”Man måste kunna ställa sig frågan om detta är rimliga summor för konsultarvoden” stod det bl.a. i pressmeddelandet.

Prot. 2001/02:26
14 november

*Avgifter inom äldre-
och handikappomsorg*

*Regeringskansliets
upphandling av
konsulter*

Tre dagar senare ställde jag själv en skriftlig fråga till näringsminister Björn Rosengren där jag återigen frågade näringsministern om han avsåg att vidta några åtgärder för att begränsa utgifterna för konsultervoden i samband med Telia–Telenor-affären.

Den 10 februari kom Rosengrens svar på frågan. Där skriver Rosengren: ”De åtgärder som i första hand vidtas för att hålla nere utgifterna för konsultervodena är en effektiv och sakkunnig upphandling.” Dessutom menade han att sett till värdet på det bolag som skulle skapas med sammanslagningen var konsultervodena försvarbara. Allt detta förstärkte bilden av att regeringen faktiskt hade upphandlat sina konsulttjänster.

Den 18 mars 1999 undertecknades det slutliga avtalet mellan staten och Goldman Sachs. Enligt Näringsdepartementets PM till Riksdagens revisorer den 30 januari var det först nu som staten band sig för att betala ersättning till Goldman Sachs. Kort därefter ingicks det slutliga avtalet om samgåendet mellan Telia och Telenor.

Man betraktade sammanslagningen som genomförd den 18 oktober, men knappt två månader senare samma år beslöt de svenska och norska regeringarna att avbryta samgåendet och riva upp affären. Då fanns det redan en faktura från Goldman Sachs, eftersom fusionen ansågs vara klar. Efter övervägningar bestämde departementet att ersättning skulle betalas ut trots att sammanslagningen redan då hade spruckit.

Näringsdepartementet gjorde efter juridiska konsultationer med en utomstående jurist bedömningen att avtal med Goldman Sachs måste fullföljas – det är många som delade den uppfattningen – men några försök att förhandla ned ersättningen gjordes inte. Man måste ställa sig frågan: Är verkligen en affär framgångsrik om avtalet rivs upp mindre än två månader senare? S.k. *success feel* måste verkligen ifrågasättas.

Den 11 april utfrågades näringsminister Björn Rosengren av riksdagens konstitutionsutskott om Telia–Telenor och upphandlingen av externa tjänster. Vid utfrågningen sade Rosengren att han förutsatte att upphandlingen av tjänster gick korrekt till vid Näringsdepartementet. Det kan man stilla hoppas.

När det gäller upphandlingen av finansiella tjänster menade dock Rosengren att man kunde göra vissa undantag från bestämmelserna om upphandling. Detta har starkt tillbakavisats av såväl Riksdagens revisorer som Nämnden för offentlig upphandling i det här aktuella fallet. Rosengren sade dessutom vid samma tillfälle: ”Vi har haft en upphandling med Goldman Sachs med anledning av Telia. Jag förutsätter att den affären och den upphandlingen har gått korrekt till.”

Detta ska då jämföras med å ena sidan det uttalande som statssekreterare Rekke gjorde inför näringsutskottet den 2 februari om att upphandlingen var gjord efter konstens alla regler och å andra sidan konstaterandet i Näringsdepartementets egen promemoria: ”Först konstaterades att anlita inte behövde ske med sedvanlig upphandlingsförfarande enligt lagen om offentlig upphandling.” Först konstateras det att man har gjort en upphandling, Rosengren svarar att man har gjort det, sedan sägs det att det är klart att man inte gjorde det därför att man inte behövde göra det.

Nu, herr talman, ungefär två år efter Telia–Telenor-affärens misslyckande har konsultervodena åter dykt upp på agendan. Frågan har behandlats i rapporter och förslag från Riksdagens revisorer och riksdagens

konstitutionsutskott. Under ärendets gång har många varit upprörda över frågans hantering. Goldman Sachs hade självfallet rätt att få ersättning för sitt arbete. För att man skulle ha haft en chans att stoppa de höga arvodena hade krävts ett agerande från fler än Folkpartiet redan i februari 1999, men regeringen borde ha försökt att förhandla ned ersättningen. Några sådana försök gjordes egentligen inte.

Till detta kommer innehållet i den information som vid olika tidpunkter har givits till oss i riksdagen. I början av 1999 i utskottet och i KU-utfrågningen hävdades således från Näringsdepartementet att en upphandling hade genomförts. Då nämndes, herr talman, inte en enda inskränkning i upphandlingsförfarandet. Senare i Näringsdepartementets egen promemoria säger man att en upphandling inte behövde genomföras. Dessutom kunde man inte genomföra någon sådan upphandling därför att det var både för bråttom och för hemligt. Man kan ställa sig frågan: Var det likadant i Norge som var vår motpart vid den tiden? Inte riktigt. Man både genomförde en upphandling och behövde inte hålla det hemligt.

Jag tror att svenska folket uppskattar en minister eller regering som håller sig till en version av vad man har gjort eller inte gjort. Låt oss kalla det så att den flexibilitet som Näringsdepartementet här har visat prov på inte är acceptabel.

En annan allvarlig invändning mot Näringsdepartementets agerande är att Regeringskansliets förhållningssätt till upphandlingsbestämmelserna får väldigt stort genomslag. Risk finns att andra instanser och organ kan bli slarvigare vid upphandlingar med hänvisning till Näringsdepartementets tidigare agerande. Om man där också betänker att den samlade upphandlingsvolymen i Sverige är ca 400 miljarder kronor per år inser man att detta inte är en liten fråga. 400 miljarder per år i upphandlingsvolym! Man kan dessutom ifrågasätta Näringsdepartementets agerande i ärendet när det gäller att ta till sig den kritik som har riktats mot förfarandet. Riskdagens revisorer konstaterar att både Miljödepartementet och Utrikesdepartementet tagit till sig av den kritik som framförts om brister i rutiner för upphandling. Även Finansdepartementet jobbar hårt med den kritik som riktats mot det.

Enligt Riksdagens revisorer är problemet att det trots kritiken inte verkar ske någonting på Näringsdepartementet. Departementet har under ärendets gång haft skiftande förklaringar till sitt agerande. Folkpartiet anser att Näringsdepartementet mycket tydligare måste ta kritiken på allvar. Därför anser vi att det inte är tillräckligt med en uppföljning under hösten 2002.

Herr talman! Riksdagens revisorer har i sin rapport konstaterat att Näringsdepartementets upphandling av konsulter har präglats av oaktsamhet, oprofessionalism och slarv. Nämnden för offentlig upphandling instämmer i Riksdagens revisorers kritik. Man anser att de påtalade bristerna allvarligt skadar inställningen till upphandlingsbestämmelserna i Sverige. Detta är inte acceptabelt. Det är ord och inga visor. I själva verket är det en verbal teknisk knockout.

Herr talman! Till sist: Folkpartiet stöder Riksdagens revisorers förslag till beslut. Vi har däremot ett ytterligare förslag till hur man ska skärpa rutinerna vid upphandling av konsulter inom Regeringskansliet, vilket med all tydlighet vore önskvärt. Därför bör regeringen årligen

lämna en skrivelse till riksdagen och redogöra för hur upphandlingen av konsulttjänster görs inom kansliet och de olika departementen.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 49 PÄR AXEL SAHLBERG (s):

Herr talman! Jag undrade länge om Eva Flyborg hade begärt ordet i fel ärende. Det handlade mer om rubriken *Folkpartiet och Telia* än om den mera grundläggande genomgång som Riksdagens revisorer nu har gjort av konsultupphandlingar i Regeringskansliet.

Såväl Riksdagens revisorers arbete som konstitutionsutskottets arbete med det här betänkandet visar ju att riksdagen inte tänker lämna regeringen någon ro. Det gäller den här regeringen och det har gällt alla hitillsvarande regeringar. Man vill inte tro att det också ska gälla alla kommande regeringar, men vad som i varje fall gäller är att vi ska hålla koll på dem. Det här är viktiga frågor.

Däremot är inte frågan om Telia–Telenor alls så enkel som Folkpartiet har velat göra den till. Dessutom är det så att de kostnader som i Sverige har legat på det offentliga och som därmed har kunnat granskas låg på bolaget Telenor i Norge. Där behöver kanske Eva Flyborg läsa på ytterligare.

Vi i konstitutionsutskottet anser att Riksdagens revisorer har gjort ett bra jobb. De pekar på ett antal viktiga områden. Vi är inte lika hänfödda över alla förslag, men processen att Riksdagens revisorer såväl som konstitutionsutskottet håller koll på regeringen är angelägen. Det är viktigt att debatten förs och att regeringen nästa år kommer tillbaka med en rapport om hur man går vidare.

Men Folkpartiets förslag om att regeringen ska avge en årlig skrivelse innebär ju bara att man underkänner både Riksdagens revisorers och konstitutionsutskottets funktion. Vi kommer att hålla koll på utvecklingen. Men att införa årliga rutiner tror jag inte alls är någon lösning. Om några år kan det vara helt andra typer av frågor som är de stora frågorna. Det är det som granskningsinstitutet är till för.

Jag tänker inte ytterligare kommentera Eva Flyborgs anförande. Det innehöll ju snarare frågor som hängde samman med konstitutionsutskottets tidigare granskningsbetänkande. Processen att gå igenom rutinerna för konsultupphandling är däremot en viktig fråga.

Jag tycker att konstitutionsutskottets förslag är bra, och jag hoppas att riksdagen kommer att ställa sig bakom det.

Anf. 50 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! För att dröja kvar vid affären Telia–Telenor var det bara ett exempel på de konsulttjänster som har kritiserats.

Telia–Telenor-affären var ett fiasko från början till slut. Det erkänner man genom att man river upp affären mindre än två månader efter det att den är genomförd. Det kallar jag ett fiasko. Värderingen, placeringen, uppdelningen, det statliga ägandet – allt var fel i den affären.

Men för att återgå till den här kritiken tycker jag att det är alldeles för enkelt att slippa undan en så graverande kritik som Riksdagens revisorer utdelar. Det är inte måttliga ord som man använder. Man säger att regeringen har varit slarvig, inkompetent osv. Det avfärdas mer eller mindre av Näringsdepartementet och Björn Rosengren, som inte alls vill ta åt sig

av kritiken. Det är också en sak som Riksdagens revisorer tar upp och är oroliga för.

De andra departementen har tagit åt sig av kritiken och sagt att de jobbar på detta, men Näringsdepartementet har inte gjort det. Det är allvarligt, tycker jag, inte minst med tanke på att det inte handlar om Björn Rosengrens egna pengar. Det inte hans eget checkkonto som drabbas utan det är alla vi skattebetalare som drabbas, eftersom det handlar om våra pengar.

Den sammanlagda volymen av den offentliga upphandlingen i Sverige uppgår till 400 miljarder kronor per år. Här har Näringsdepartementet en oerhört viktig roll som ett föredöme och bör uppvisa ett gott beteende, vilket är precis vad man inte gör. Kritiken borde ha varit mycket hårdare i konstitutionsutskottets betänkande. Det borde ha varit enkelt att gå på Folkpartiets förslag om en årligen återkommande skrivelse till riksdagen.

Problemet är att detta inte är första gången. Det har gjorts studier som visar att man tidigare har agerat minst lika dåligt, och det blir ju inte bättre. Så varför tror Pär Axel Sahlberg att det blir bättre nästa år?

Anf. 51 PÄR AXEL SAHLBERG (s):

Herr talman! 400 miljarder är mycket pengar. Vi ska vara tacksamma över att vi har så mycket offentlig upphandling. Det har betytt oerhört mycket för svenskt näringsliv och dess konkurrenskraft. Nu handlar inte det här betänkandet om 400 miljarder konsulter. Eva Flyborg vill återigen diskutera mycket vidare frågor.

Det är viktigt att det pågår en granskning. När man lyssnar på Eva Flyborg förväntar man sig ett väldigt kraftfullt förslag om vad som borde göras i stället på temat att Folkpartiet vet bäst. Vi tycker att det är bra att konstitutionsutskottet och Riksdagens revisorer sköter granskningen.

Det folkpartistiska förslaget om att begära en årlig redovisning är inte så otroligt kraftfullt. Jag tycker att det är att underkänna de granskningsrutiner och granskningsorgan som vi har. Men det kan möjligen bero på att konstitutionsutskottet inte är begåvat med att ha Eva Flyborg i sitt sammanträdesrum. Då hade det säkert varit mycket bättre.

Anf. 52 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Det är roligt att höra att socialdemokraterna tycker att Folkpartiet i regel vet bäst. Jag hoppas att även väljarna kommer att tycka det i valet.

Det är mycket mer allvarligt än vad man vill göra gällande i betänkandet. Beteendet i Näringsdepartementets är inte nytt. Det har tagits upp flera gånger tidigare, också med Riksdagens revisorers hjälp, men det som har påtalats har inte åtgärdats. Varför tror Pär Axel Sahlberg att det hjälper den här gången när den ledande företrädaren, dvs. ministern, inte vill kännas vid kritiken? På Näringsdepartementet jobbar man inte alls på detta som de andra departementen gör.

Riksdagens revisorer konstaterar att konsultupphandlingen har präglats av oaktsamhet, oprofessionalism och slarv. Det är hårda ord om man översätter dem till normalsvenska.

Jag tycker att man missar hela poängen. Vad är det för fel med att regeringens ska återkomma en gång per år med en skrivelse till riksdagen

och redovisar hur duktig den har varit med upphandlingen av konsulter? Vad är det för farligt med det? Varför ska man inte hålla hårdare i skattebetalarnas pengar? Varför kan ni inte gå med på Folkpartiets förslag? Det tycker jag är underligt och en klar brist.

Anf. 53 PÄR AXEL SAHLBERG (s):

Herr talman! Eva Flyborg undviker sorgfälligt att diskutera de granskningsorgan som vi har.

Att heta Folkpartiet är naturligtvis ett bekymmer när man har under, och ibland strax över, 4 % av väljarna bakom sig. Det gör kanske att detta duktiga parti borde välja sig ett nytt folk så att det verkligen blir ett folkparti.

Åter till sakfrågan. Det låter på Eva Flyborg som att hon har lösningen på problemet. Men så mynnar det hela ut i att det ska komma ett brev till riksdagen varje år. Den bästa lösningen på problemet är att vi fortlöpande håller granskningen vid liv.

Jag håller inte med om att Björn Rosengren så enkelt som Eva Flyborg påstod har avfärdat kritiken. Tvärtom var det, när konstitutionsutskottet genomförde sin granskning, ganska uppenbart att Björn Rosengren allvarligt tog åt sig kritiken när det t.ex. gäller dokumentationen.

Däremot är jag inte övertygad om att det i alla lägen i den här typen av affärsmässiga uppgörelser är så alldeles självklart att man kan göra den typen av offentlighet av processen som Eva Flyborg och några till har ansett. Det gjorde vi inte heller i konstitutionsutskottet när vi till slut kom till punkt i den granskningsuppgiften.

Det finns ganska mycket man kan säga om det här. Sammanfattningsvis tycker jag att det är utmärkt att vi har processen att Riksdagens revisorer utför sin granskning, att den via konstitutionsutskottet hamnar på riksdagens bord och att vi gör det alldeles klart att vi vill ha förbättringar.

Men jag tycker att vi ska vara realistiska. Vi kommer att diskutera den här saken om ett år igen, om två och om tio år, och det gäller oavsett vilka som befolkar kanslihuset på andra sidan vattnet. Nu handlar det om en översyn av konsultupphandlingarna, och det är den frågan som konstitutionsutskottet lägger på riksdagens bord i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

*Ökat informations-
utbyte mellan arbets-
löshetsförsäkringen,
socialförsäkringen och
studiestödet*

10 § Ökat informationsutbyte mellan arbetslöshetsförsäkringen, socialförsäkringen och studiestödet

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU3

Ökat informationsutbyte mellan arbetslöshetsförsäkringen, socialförsäkringen och studiestödet (prop. 2000/01:129).

Anf. 54 INGER RENÉ (m):

Herr talman! I det här betänkandet föreslås vissa lagändringar som syftar till att göra det möjligt att öka informationen mellan de allmänna försäkringskassorna, Riksförsäkringsverket, Centrala studiestödsnämnden, länsarbetsnämnden och arbetslöshetskassorna. Ändringen innebär att det blir möjligt för dessa aktörer att lämna ut uppgifter sinsemellan på elektronisk väg och att dessa aktörer har direktåtkomst till informationen.

Meningen är att den enskilde ska få bättre service och att möjligheterna att beivra fusk och överutnyttjande ska öka. Samtidigt är vi medvetna om att detta leder till att vi kan komma att frukta ett ökat intrång i personuppgifter när det gäller just den personliga integriteten.

Vi moderater står i stort sett bakom betänkandet, men vi har två invändningar mot något som vi tycker borde rättas till.

Herr talman! Skyddet för den personliga integriteten har alltid varit en viktig fråga för Moderata samlingspartiet. Även om det är positivt att den nya tekniken kan användas för att rationalisera myndigheters verksamhet, innebär den tekniska utvecklingen också nya vägar för staten att kontrollera medborgarna. Utvecklingen går i den riktningen i små steg som vart och ett kan förefalla oskyldigt. Men sammantaget innebär det ett växande hot mot den enskildes integritet. Med hänsyn till den personliga integriteten är vår ståndpunkt att man ska vara restriktiv med att tillåta samkörning av olika informationssystem.

Regeringens förslag väcker just frågor när det gäller den personliga integriteten och möjligheten att förena skyddet mot oacceptabelt intrång med ett ökat utbyte av information i elektronisk form. Också Datainspektionen och JO hade synpunkter liknande våra moderata synpunkter gällande noggrannheten när det gäller regleringen av hur och när kommunikering med den enskilde bör ske. Här tycker vi att utskottet i betänkandet blivit överens med oss moderater, och vi är nöjda med skrivningen i den delen av betänkandet.

Däremot menar vi att det kan finnas skäl att gå LO till mötes när det gäller förslaget att reglera om handlingsoffentlighet och sekretess ska bli tillämpliga i ärenden som rör arbetslöshetsersättningen.

LO har framfört att det vore synnerligen olyckligt om det genom handlingsoffentlighet blev möjligt för vem som helst att få uppgifter om ifall en person är medlem i en arbetslöshetskassa, vilket i sin tur indikerar att denna är medlem i en facklig organisation. Det kan ifrågasättas, menar LO, om en sådan ordning skulle vara förenlig med Internationella arbetsorganisationens konvention om förenings- och förhandlingsrätt. Därför menar vi att det bör utredas ytterligare om regeringens förslag står i överensstämmelse med konventionen.

Till slut: Här handlar det alltså om att vissa aktörer – länsarbetsnämnden, RFV och de allmänna försäkringskassorna – ska ges möjlighet att lämna ut uppgifter till övriga aktörer i elektronisk form och om dessa aktörer ska ha direktåtkomst till uppgifterna. Det väcker frågor om detta är acceptabelt med hänsyn till skyddet för den personliga integriteten.

Vi menar att det kan vara acceptabelt med denna direktåtkomst under förutsättning att informationsöverföringen begränsas till mindre integritetskänsliga uppgifter. Regeringen har meddelat att direktåtkomst ska få ske endast för de ändamål som uppställs för behandling av personuppgif-

*Ökat informations-
utbyte mellan arbets-
löshetsförsäkringen,
socialförsäkringen och
studiestödet*

ter i utlämnarens verksamhet och att de, dvs. regeringen, ska meddela föreskrifter om vilka uppgifter direktåtkomsten ska få omfatta.

Vi delar alltså uppfattningen att det kan vara nödvändigt att vissa uppgifter görs tillgängliga för mottagaren genom denna direktåtkomst och att de uppgifter som omfattas bör begränsas till dessa mindre integritetskänsliga uppgifter.

Men när det gäller mer integritetskänsliga personuppgifter menar vi i dag, som vi har gjort tidigare, att detta ska regleras i lag och inte genom föreskrifter. Dessa frågor är så viktiga och har ett så stort allmänintresse att de bör beslutas här i denna plenisal av riksdagen.

Jag står naturligtvis bakom bägge våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 2.

Anf. 55 KENTH HÖGSTRÖM (s):

Herr talman! Det här betänkandet, KU3, och den bakomliggande propositionen handlar, precis som Inger René nyss sade, om ökade möjligheter för ett antal offentliga myndigheter att byta information med varandra i syfte att beivra missbruk och fusk, men också i syfte att möjliggöra bättre service för de enskilda som är anslutna till de olika försäkringssystemen.

De myndigheter det handlar om är, som Inger René sade, Riksförsäkringsverket, de allmänna försäkringskassorna, länsarbetsnämnderna och Centrala studiestödsnämnden, men därtill också de mer privaträttsligt grundade arbetslöshetskassorna.

Jag har roat mig med att gå igenom en del gammal lagstiftning på det här området och ställt en del frågor i utskottet. Jag har försökt att få klart för mig på vilken associationsrättslig grund våra a-kassor vilar.

En del menar att a-kassorna är offentlighetsrättsliga korporationer. Andra menar att de är en sorts ekonomisk förening av ideell karaktär. Ytterligare någon menar att de är en organisation baserad på privaträttslig grund som hanterar offentliga medel och som delvis har offentliga uppgifter. Oavsett vilket är det en tradition i Sverige att arbetslöshetskassorna sköts av svensk fackföreningsrörelse, och har gjort det på ett utomordentligt sätt under många år. De har ibland ifrågasatts av olika skäl. Men det finns ingen här i kammaren i dag som vill ändra den ordningen.

Nu är det alltså första gången som en lagstiftning kommer till, om kammaren följer betänkandets text och därmed propositionen, som lyfter in offentlighetsprincipen i ett delvis privaträttsligt grundat område. Man kan fundera över vad det kan leda till för andra som sköter offentliga medel på entreprenad. Det torde komma andra lagstiftningsförslag så småningom för t.ex. friskolor, enskilt ägda sjukhus och vårdinrättningar. De bör också följa någon typ av offentlighetsprincip. Det ser i alla fall jag som en nödvändighet för att likställa medborgarna.

Ska då arbetslöshetskassorna leva med en offentlighetsprincip i någon mening, och också lära sig nya sekretessregler och den försiktighet som måste iaktas när man lämnar ut uppgifter till andra myndigheter, måste man, om man gör det på ett bra sätt, ha tid på sig att lära sig det hela. Därför har a-kassornas samorganisation begärt mer tid i övergångsreglerna. Det sammanfaller med den motion som Kenneth Kvist och Vänsterpartiet står bakom som säger att ikraftträdandet av denna nya lagstiftning inte kan ske förrän den 1 juli nästa år i stället för den 1 januari. Det

har utskottet enhälligt ställt sig bakom. Vi tar dessa bekymmer, tröskelbekymren, på fullaste allvar och säger att ikraftträdandet ska ske först den 1 juli.

Arbetsmarknadsutskottet har beretts tillfälle att yttra sig. Många andra har också tyckt till. Man menar att detta är ett bra sätt att öka möjligheten för den enskilde att få snabb service, men också att minska missbruk och fusk, vilket ju ändå förekommer inom det här systemet.

Därför har också utskottet gått Moderaterna till mötes när man säger att det är viktigt att regeringens föreskrifter är så precisa att man klarar av att hantera den personliga integriteten gentemot den offentlighetsprincip och det informationsutbyte som det här gäller.

Att som Inger René talade om försöka lagstifta i varje enskilt fall när det gäller de här föreskrifterna har kammaren vid flera tillfällen tidigare avvisat. Det finns en stor möjlighet för Regeringskansliet att kommunicera de här föreskrifterna med olika andra myndigheter så att de hamnar rätt, och det är vi i konstitutionsutskottet som ska granska att regeringen gör det här på ett riktigt sätt. Jag litar på att regeringen följer de precisa skrivningar som utskottet har och gör föreskrifterna på ett sådant sätt att myndigheterna och a-kassorna kan hantera detta nya uppdrag att öka informationsutbytet mellan sig. Därför yrkar jag bifall till betänkandet och därmed avslag på den enda motion som jag hörde att Inger René yrkade bifall till.

Anf. 56 INGER RENÉ (m) replik:

Herr talman! Vi tycker alltså inte att det är tillräckligt att regeringen kommunicerar med myndigheter när det gäller förändringar och beslut genom förordning. Vi tycker att de här besluten och de här förändringarna ska diskuteras här hos oss så att det på det sättet blir mer en publik diskussion än en diskussion bara mellan myndigheter och Regeringskansliet. Det är skälet till att vi vill lyfta upp detta och göra lagändringar.

Anf. 57 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag har ju redan kommenterat detta. Jag tror att det skulle bli väldigt otympligt att varje gång en föreskrift ska utformas diskutera detta i kammaren. Jag tror att man ska försöka följa det gängse mönstret att föreskrifter i den här meningen görs av Regeringskansliet, kommuniceras mellan myndigheter och fastställs. Sedan är det vi i kammaren och i vårt utskott som ska granska att det sköts på ett bra sätt. Jag tror att det skulle bli en orimlig arbetsbörda för den här kammaren att ta sådana debatter i så precisa frågor.

Anf. 58 INGER RENÉ (m) replik:

Herr talman! Såvitt jag vet sker inte ändringar i den här typen av förordningar vid så många tillfällen att det skulle bli en så kolossalt ökad arbetsbelastning för oss. Detta rör alltså frågor som förändrar den personliga integriteten. Det är, tror jag, en fråga som är värd att lyfta hit och inte diskuteras i stängda rum, som det brukar heta i andra sammanhang.

Anf. 59 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Vi har skilda synpunkter på just detta område, men vi kan väl vara överens om en sak, och det är att vår skrivning tillmötesgår de farhågor som Inger René har vädrat vid flera tillfällen – och det har även jag gjort. Jag tycker inte heller att det ska vara möjligt för någon att via ett utlämnande av handlingar kunna spåra en föreningstillhörighet hos den enskilde. Det ska vara absolut förbud, och en absolut säker brandvägg mot den här sortens intrång.

Man ska inte kunna använda våra offentliga register i något enda avseende för att kunna spåra vilken politisk åsikt du har, vilken religions-tillhörighet du har, vilken föreningstillhörighet du har eller något annat som hör den personliga integriteten till. Det kan man inte heller. Vi har krävt att det ska vara sådana säkra system och sådana brandväggar att inte den risken ska finnas. Om vi ställer det kravet på regeringen måste regeringen följa det. Skulle regeringen inte göra det kommer ju det om inte annat att leda till en granskningsdebatt i vårt utskott. Då måste naturligtvis regeringen följa det beslut som fattas.

Anf. 60 KENNETH KVIST (v):

Herr talman! I detta betänkande behandlas som tidigare sagts förslaget om ökat informationsutbyte mellan försäkringskassor, Riksförsäkringsverket, CSN, länsarbetsnämnderna och arbetslöshetskassorna. Vi anser att det är en välkommen reform och att regeringen har anvisat en bra lösning på de problem som föreligger.

Varför är det viktigt att vi får den här reformen? Jag delar den uppfattning som Kenth Högström gav uttryck för, att det blir bättre service för de enskilda men också bättre kontroll, och därmed bättre trovärdighet, i systemet.

Det tidigare kontanta arbetslöshetsunderstödet utbetalades via länsarbetsnämnderna men ligger i dag i a-kassorna som ett grundbelopp. Vi har länge drivit linjen att vi vill att aktivitetsstödet ska föras över till arbetslöshetsförsäkringen. Utredningen om utbetalning av aktivitetsstöd följer nu glädjande nog denna linje. I dag har det utbetalats via försäkringskassorna.

Anledningarna till denna vår linje, som nu tycks vinna gehör, är för vår del två. Den ena anledningen är att det här undanröjer de betalningsstörningar som i dag uppstår och som drabbar de enskilda. Den andra anledningen är att allt pekar på att en överflyttning till a-kassesystemet skulle förbilliga och förenkla hanteringen avsevärt.

Integritetsfrågorna när det gäller registeruppgifterna och samarbetet är naturligtvis allvarliga och mycket viktiga. Men de regler som förordas i propositionen och av utskottet är enligt vår mening tillfyllest. Av de föreslagna förändringarna inom personuppgiftslagen framgår att CSN och arbetslöshetskassorna bara får behandla personuppgifter för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål samt att behandling- en ska vara nödvändig i förhållande till de tillåtna fall som räknas upp i lagen.

Eftersom handläggningen av arbetslöshetsersättningen i stort är myndighetsutövning är det rimligt, som regeringen förordar, att det finns en möjlighet till allmän insyn. De invändningar som rests från fackligt håll, bl.a. att förslagen kan minska förenings- och förhandlingsrätten, kan inte

anses som relevanta eftersom a-kassesystemet är skilt, och ska så vara, från övrig facklig verksamhet. Det är ju t.ex. möjligt att vara med i en a-kassa utan att tillhöra fackföreningen som bär ett liknande namn. Detta gör enligt min mening att också moderatreservationens hänvisning till ILO-konventionen faller.

Även de invändningar som har rests från fackligt håll om att förslaget förhindrar ett informellt utbyte faller, då PUL redan, vilket både regeringen och utskottet framhåller, inte medger något sådant informellt utbyte i dag heller.

Vi finner det alltså helt rimligt att reglerna om handlingsoffentlighet och sekretess ska göras tillämpliga på arbetslöshetskassornas hantering av a-kasseärenden. Det är bra för alla att det formas ett system med tydliga regler, att systemet formas på ett sådant sätt att kontrollmöjligheterna blir bättre och att därmed legitimiteten upprätthålls och stärks. Så blir nämligen fallet, menar vi, när man kan upptäcka fusk bättre och därmed också få det fusk som förekommer att minska. Ingen är ju betjänt av ett system som dräneras genom att kunna utnyttjas på ett otillbörligt sätt.

Centerpartiet har en reservation, som man inte har yrkat bifall till i den här debatten, där man tar upp den ökade användningen av ramlagstiftning som ett problem. Rent principiellt ligger det mycket i det. Vi åser själva med stor oro att alltmer av lagstiftningen tycks skötas genom ramlagar, vilka sedan får konkretiseras av regering och myndigheter. Det bör allmänt analyseras om detta innebär att riksdagen frånhänder sig faktisk beslutsmyndighet. I det här fallet tycker vi, i likhet med vad Kenth Högström påpekar, att praktiska skäl talar för att en ramlagstiftning måste accepteras. Annars skulle det bli otympligt, då riksdagen skulle få blanda sig i en massa konkreta ärenden – hur mycket kan vi naturligtvis diskutera. Men det skulle också kunna ändra riksdagens roll. Det är dock regeringen som styr riket under de lagar som riksdagen beslutar.

Herr talman! Eftersom det införs en rad regler som är nya, inte minst för a-kassornas personal, har vi påyrkat att ikraftträdandet skulle uppskjutas från den 1 januari till den 1 juli. Vi noterar med stor tillfredsställelse att såväl arbetsmarknadsutskottet i sitt yttrande som konstitutionsutskottet helt och enigt instämmer i detta. Därmed skapar vi också förutsättningar för en bra övergång till den förbättrade nya ordningen.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Anf. 61 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservation 3.

Nu behandlar vi alltså ett av flera betänkanden som på olika sätt berör och påverkar den personliga integriteten. Centerpartiet har vid upprepade tillfällen och i motioner tydligt markerat vikten av att frågor som berör just den personliga integriteten ska vara preciserade i lag. Därför har vi principiella invändningar mot att integritetsfrågor hanteras i ramlagstiftning, typ den vi har att besluta om i dag.

Centerpartiet ställer sig bakom betänkandet i stort. Vi delar visserligen uppfattningen att ett ökat utbyte av information mellan försäkringskassorna, Riksförsäkringsverket, arbetslöshetsförsäkringarna, socialförsäkringarna och Studiestödsnämnden bör komma till stånd, men vi anser också att den ökade tillgängligheten och det ökade utbytet av personupp-

gifter via elektronisk information kan leda till intrång i den personliga integriteten. Därför vill vi att regeringen återkommer till riksdagen med preciseringar om vilken typ av uppgifter som ska vara tillgängliga samt vilken yrkeskategori inom respektive myndighet som ska ha denna tillgänglighet.

Anf. 62 BRITT-MARIE LINDKVIST (s):

Herr talman! Jag vet inte om jag är den enda av oss KU-ledamöter som har arbetat handgripligt med a-kassan. Jag har arbetat i många år med a-kassan, och jag vet hur systemen fungerar. Det här med den personliga integriteten och att man inte ska kunna få reda på om en person är fackligt ansluten är mycket lätt att åtgärda i de system som finns i dag. Sedan är det faktiskt många personer i dag som är medlemmar i a-kassan utan att vara fackligt anslutna. Men detta har alltså bara att göra med vilket system man har i datorn. Det är mycket lätt att åtgärda.

Det är väldigt bra att det här förslaget kommer. Vi som jobbar med a-kassan har många gånger upplevt problem med att kunna få fram t.ex. om en person har gått sjukskriven. Det här handlar ju om att beivra bl.a. fusk – men inte bara det. Någoting som också har varit ett problem är att personer får fel dag ersättning, t.ex. från CSN, därför att man har skickat dem runt – det här får du gå till dem med osv. Nu kan man på ett mycket enkelt sätt hjälpa personer att få rätt ersättning. Det är väldigt bra, och det är efterlängtat.

Det här med den personliga integriteten och föreningstillhörigheten är alltså mycket lätt att åtgärda. Det kommer också a-kassorna att göra. Men de ville ha det här halvåret på sig för att kunna anpassa systemet efter den nya offentligheten.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

11 § Upplösning av stiftelser i vissa fall

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU4
Upplösning av stiftelser i vissa fall (prop. 2000/01:145).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

12 § Inkomstgarantier till konstnärer

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2001/02:KrU5
Inkomstgarantier till konstnärer (prop. 2001/02:1 delvis).

Anf. 63 LENNART KOLLMATS (fp):

Herr talman! Det här betänkandet har i mina ögon en ganska märklig bakgrund. Ärendet är inte särskilt stort, men regeringen vill nu plötsligt inte ta beslut och inte stå för sina handlingar.

Bakgrunden är att regeringen i december förra året, på förslag från Konstnärsnämnden, beslutade att ge 157 personer s.k. livstidsgaranti, vilket innebär en ersättning till kulturarbetare med ca 185 000 kr per år livet ut. Bland mottagarna fanns en konstnär som bl.a. gjort sig känd för att ha tecknat antisemitiska teckningar, som också publicerats i t.ex. skrifter mot judar. Det här väckte minst sagt viss uppmärksamhet i massmedierna och stark kritik. Även statsminister Göran Persson avkrävdes en kommentar till regeringsbeslutet, och han sade då till Göteborgs-Posten: ”Gjort är gjort. Jag har väldigt svårt att tro att det kan ändras nu.”

Det är väl inte så långsökt att tolka yttrandet som att beslutet kanske inte var så lyckat men att det inte var någonting att göra åt det.

Nu stämde inte det riktigt med verkligheten, för det fanns faktiskt någonting, och finns, att göra åt saken. Vad Göran Persson med säkerhet inte var medveten om var att garantin enligt stadgarna ska omprövas i december varje år av regeringen. Jag förstår att han inte var medveten om det, liksom han inte var medveten om vilka kulturarbetare och konstnärer som fått livstidsgarantin. Det är inte rimligt att kunna alla detaljer i alla regeringsbeslut. Dock gissar jag att regeringen under tidigare år, via Kulturdepartementet, kanske inte undvikit att genom pressmeddelanden tala om att man i december varit alla goda gåvors givare till dem som fått livstidsgarantierna.

Mot den här bakgrunden, att det inte är rimligt att kunna alla detaljer, har jag förståelse för att regeringen nu föreslår att Konstnärsnämnden tar över beslutsfunktionen i framtiden. Det som upprör mig är att regeringen inte vågar ta ansvar för beslutet i år. Man lägger fram ett förslag som innebär att förändringen ska träda i kraft redan den 1 december för att slippa ta tag i problemet, för nu är man väl medveten om vilket kontroversiellt beslut det handlar om. Jag vet inte om avsikten var att detta skulle smygas igenom i den tjocka budgetpropositionen som kom i september, men så lätt gick det inte.

Från Folkpartiets sida anser vi att förändringen, som vi ställer upp på, ska ske i sedvanlig ordning, dvs. från årsskiftet 2001/02. Detta för att regeringen, i väl medvetet tillstånd den här gången, ska få tillfälle att ta ställning till livstidsgarantierna och ta ställning till om en konstnär med den bakgrund som jag visat på ska premieras med en statlig livstidsgaranti.

Regeringen borde alltså inte få smita undan det här. Göran Persson borde få gå ut och säga att man nu har tagit ställning och tar ansvar för det, innebärande att man har följt stadgarna och beslutat om man vågar gå emot praxis och avbryta en livstidsgaranti eller om man inte vågar.

Det här är inte någon form av hot mot yttrandefriheten eller mot konstens frihet. De aktuella teckningarna är inte anmälda som hets mot folkgrupp. Det vi vänder oss emot är att en konstnär med den sortens verk i sin mapp ska bli belönad av samhället och därigenom få stöd för sina alster. Det måste vara så man uppfattar det.

Det går inte heller, enligt mitt förmenande, att hävda att konstnären får livstidsgarantin för en massa andra saker han gjort. Konstnärskapet är en helhet och i den finns det här som en så beklaglig del att det inte ska belönas.

För synpunkterna att regeringen även i år borde fatta beslutet har vi också fått stöd från kristdemokraterna och moderaterna. Det gläder mig.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 64 EVA ARVIDSSON (s):

Herr talman! Kulturutskottets debatt i kammaren i dag handlar om överföring av beslutanderätten beträffande inkomstgarantier till konstnärer från regeringen till Konstnärsnämnden och styrelsen för Sveriges författarfond.

Herr talman! Jag vill börja med att säga att utskottet är enigt i frågan att föra över beslutanderätten till Konstnärsnämnden och styrelsen för Sveriges författarfond. När det gäller tidpunkten för ikraftträdandet innebär regeringens förslag att föra över beslutanderätten den 1 december 2001 att den prövning av nya och tidigare beslutade inkomstgarantier som kommer att ske under december 2001 görs av Konstnärsnämnden och styrelsen för Sveriges författarfond.

Utskottet anser inte att övergången till den nya ordningen bör skjutas upp till 2002, eftersom omprövning sker i december månad varje år i samband med att nya inkomstgarantier prövas.

Av förordningen framgår att den som innehar inkomstgaranti varje år under sin livstid erhåller ny inkomstgaranti, om ej synnerliga skäl föranleder annat, precis som Lennart Kollmats sade.

Herr talman! För att skapa ekonomisk trygghet i det konstnärliga arbetet infördes systemet med garanterad inkomst för konstnärer redan på 60-talet. Från början kallades garantierna för konstnärsbelöning och var ett komplement till det dåvarande systemet med stipendier.

Belöningarna utdelades av regeringen efter förslag från olika stipendieorgan.

I den statliga kulturpolitiska propositionen från 1975/76 lämnade regeringen en rad förslag om förbättringar av konstnärernas villkor, och då infördes också benämningen inkomstgaranti för konstnärer.

Delegeringen av beslutanderätten när det gäller inkomstgarantin till den föreslagna Konstnärsnämnden ansågs redan 1976 fullt tänkbar, men uppgiften att utdela inkomstgarantier till konstnärer skulle tills vidare ligga kvar hos regeringen.

I dag fungerar det så att Konstnärsnämnden och styrelsen för Sveriges författarfond lämnar förslag till regeringen, som utan innehållslig prövning beslutar enligt förslag.

Inkomstgarantin är den enda ersättningsform på konstnärsområdet som regeringen fattar beslut om. Med dagens synsätt är det främmande att regeringen beslutar om innehavare av inkomstgaranti. Och det finns inga sakliga skäl för att behålla den ordningen. Det är vi också överens om i utskottet.

Prövning av nya och omprövning av tidigare beslutade inkomstgarantier görs av Konstnärsnämnden och styrelsen för Sveriges författarfond. I stället för att lämna över förslag till regeringen för beslut ska de enligt förslaget besluta själva.

Än en gång vill jag påpeka att regeringen har fattat beslut enligt förslag från Konstnärsnämnden utan egen prövning. Enligt utskottets mening bör prövning och beslut följas åt. Eftersom prövningen är i december och görs av Konstnärsnämnden är det enligt utskottet lämpligt att överföra beslutanderätten från den 1 december i år.

Herr talman! Enligt reservationen välkomnas förändringen av ordningen för utdelning av inkomstgaranti till konstnärer. Den anses också välgrundad. Om man tycker så innebär det väl att man har stor tillit till Konstnärsnämnden och styrelsen för Sveriges författarfond, som enligt förslag ska pröva, ompröva och besluta om inkomstgarantier till konstnärer.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i kulturutskottets betänkande och avslag på motionen.

Anf. 65 LENNART KOLLMATS (fp):

Herr talman! Jag undrar lite grann; det har fungerat på det sättet i 25 år att regeringen fattat beslutet. Oberoende av om man har prövat förslaget eller inte har man fattat beslutet. Jag utgår från att även Eva Arvidsson tycker att regeringen har ansvar för sina beslut. Vad tror Eva Arvidsson att skälet är till att man har kommit på att ändra beslutsordningen just nu, efter en ganska stor massmediadebatt i våras? Det är den ena frågan.

Det Eva Arvidsson läste upp, nästan från förordningen från 1976 om de synnerliga skäl som kan finnas för att avbryta en livstidsgaranti, är riktigt. Min andra fråga är: Vilka kriterier anser Eva Arvidsson ska gälla för att tillämpa den delen av förordningen, dvs. avbryta livstidsgarantin?

Anf. 66 EVA ARVIDSSON (s):

Herr talman! De kriterierna har Konstnärsnämnden, som prövar detta. Jag tycker inte att det är vår sak här i kammaren att ta ställning till vilka som ska ha inkomstgaranti eller vilka som inte ska ha det, vad som ska omprövas och inte omprövas. Den prövningen har legat hos Konstnärsnämnden tidigare. Enda skillnaden är att beslutanderätten nu formellt förs över.

I praktiken har det faktiskt varit så att regeringen inte innehållsligt har prövat de förslag som har kommit från Konstnärsnämnden, utan regelmässigt fattat beslut efter förslag. I praktiken är det ingen större skillnad mot detta. Jag tycker att det är naturligt att man för över beslutanderätten nu, eftersom omprövningen sker i december.

Anf. 67 LENNART KOLLMATS (fp):

Herr talman! Jag har aldrig sagt annat än att vi här i riksdagen självfallet inte ska ta ställning till vem som ska ha och inte ska ha, utan jag frågade om kriterierna för ”synnerliga skäl”. Det är uppenbart att regeringen undviker att ta ställning till orden synnerliga skäl. Det tycker jag faktiskt är rätt fejt, inte minst mot bakgrund av väldigt bra kampanjer om kunskap om Förintelsen och regeringens uttalade kamp mot rasism, anti-semitism och liknande.

Det var regeringen som beslutade i det här fallet som blev så omdebatterat, då tycker jag också att den borde ta sitt ansvar när möjligheterna faktiskt finns att göra det i december om man förlägger beslutförändringen till den 1 januari 2002.

Anf. 68 EVA ARVIDSSON (s):

Herr talman! Vi tycker att det är naturligt att föra över detta så snabbt som möjligt, eftersom prövningen sker i december månad. Annars går det ytterligare ett år.

Konstnärsnämnden prövar och beslutar och har också föreslagit det som Lennart Kollmats vänder sig emot. De får ta ansvar för sitt förslag som de har gett och som regeringen utan innehållslig prövning har fattat beslut om. Det är precis det de ska göra i december. Vi tycker att det är lämpligt att prövning och beslut följs åt, som jag sade tidigare.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 13 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 11.59 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då dagens votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

13 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SfU4 Äldreförsörjningsstöd

Punkt 2 (Äldreförsörjningsstöd vid utlandsvistelse)

1. utskottet

2. res. (m, kd)

Votering:

188 för utskottet

104 för res.

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 36 v, 15 c, 12 fp, 14 mp

För res.: 64 m, 38 kd, 1 fp, 1 -

Frånvarande: 20 s, 17 m, 7 v, 4 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Helena Bargholtz (fp) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU2 Nationellt stöd vid upphandling av hjälpmedel

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU3 Avgifter inom äldre- och handikappomsorg

Punkt 1 (Förbehållsbelopp)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

Votering:

239 för utskottet

38 för res. 1

14 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 63 m, 36 v, 1 c, 13 fp, 14 mp, 1 -

För res. 1: 38 kd

Avstod: 14 c

Frånvarande: 20 s, 18 m, 7 v, 4 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Punkt 3 (Högekostnadsskydd)

1. utskottet

2. res. 3 (c)

Votering:

278 för utskottet

15 för res. 3

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 65 m, 36 v, 38 kd, 13 fp, 14 mp, 1 -

För res. 3: 15 c

Frånvarande: 20 s, 16 m, 7 v, 4 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Punkt 5 (Beräkning av avgiftsunderlaget)

1. utskottet

2. res. 5 (m, kd, fp)

Votering:

176 för utskottet

117 för res. 5

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 36 v, 15 c, 14 mp

För res. 5: 65 m, 38 kd, 13 fp, 1 -

Frånvarande: 20 s, 16 m, 7 v, 4 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU2 Regeringskansliets upphandling av konsulter
Punkt 3 (Återrapporteringar till riksdagen efter år 2002)

1. utskottet

2. res. (fp)

Votering:

280 för utskottet

13 för res.

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 65 m, 36 v, 38 kd, 15 c, 14 mp, 1 -

För res.: 13 fp

Frånvarande: 20 s, 16 m, 7 v, 4 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU3 Ökat informationsutbyte mellan arbetslöshetsförsäkringen, socialförsäkringen och studiestödet

Punkt 3 (Bemyndiganden i fråga om direktåtkomst till elektroniskt lagrad information)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

227 för utskottet

66 för res. 2

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 36 v, 38 kd, 15 c, 13 fp, 14 mp

För res. 2: 65 m, 1 -

Frånvarande: 20 s, 16 m, 7 v, 4 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Punkt 5 (Precisering genom lagregler av förutsättningar för elektroniskt informationsutbyte)

1. utskottet

2. res. 3 (c, fp)

Votering:

263 för utskottet

30 för res. 3

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 64 m, 36 v, 37 kd, 14 mp, 1 -

För res. 3: 1 m, 1 kd, 15 c, 13 fp

Frånvarande: 20 s, 16 m, 7 v, 4 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU5 Inkomstgarantier till konstnärer

1. utskottet

2. res. (kd, m, fp)

Votering:

176 för utskottet

117 för res.

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 36 v, 15 c, 14 mp

För res.: 65 m, 38 kd, 13 fp, 1 -

Frånvarande: 20 s, 16 m, 7 v, 4 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

14 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 14 november

2001/02:72 av *Holger Gustafsson* (kd) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Övergrepp på barn i Sydafrika

2001/02:73 av *Ulf Nilsson* (fp) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Måluppfyllelse i skolan

2001/02:74 av *Nils-Erik Söderqvist* (s) till finansminister Bosse Ringholm
EU-skatter på alkoholdrycker

EU-skatter på alkoholdrycker

2001/02:75 av *Rigmor Stenmark* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Människors trygghet

Människors trygghet

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 november.

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 14 november

2001/02:202 av *Mikael Oscarsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Familjekonsekvensanalys

2001/02:203 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Humanitär hjälp till Afghanistans folk

2001/02:204 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Ett demokratiskt Afghanistan

2001/02:205 av *Annelie Enochson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Stöd till barn och ungdomar

2001/02:206 av *Anne Ludvigsson* (s) till socialminister Lars Engqvist
Riksförsäkringsverket och prissättning av läkemedel

2001/02:207 av *Ola Karlsson* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg

Fiskevårdsavgift

2001/02:208 av *Barbro Hietala Nordlund* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Åklagarmyndighetens register

2001/02:209 av *Karin Falkmer* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Nyföretagandet

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 november.

16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 13 november

2001/02:141 av *Lars Wegendal* (s) till socialminister Lars Engqvist
Handlingsprogram mot spelberoende

2001/02:142 av *Henrik S Järrel* (m) till socialminister Lars Engqvist
Granskningsmöjligheter vid anmälan om felbehandling inom hälso- och sjukvården

2001/02:157 av *Margareta Viklund* (kd) till jordbruksminister Margareta Winberg

Jämställdhet för de utslagna

2001/02:170 av *Rolf Gunnarsson* (m) till statsrådet Ingela Thalén
Försäkringskassornas resurser

2001/02:180 av *Per Lager* (mp) till utbildningsminister Thomas Östros
Utländska läkare

2001/02:182 av *Cecilia Magnusson* (m) till statsrådet Ingela Thalén
Studenter och föräldraförsäkring

2001/02:183 av *Henrik S Järrel* (m) till socialminister Lars Engqvist
Bostadsbidrag

den 14 november

2001/02:124 av *Murad Artin* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Livsmedelssituationen i de västahariska flyktinglägren i Algeriet

2001/02:132 av *Birgitta Carlsson* (c) till socialminister Lars Engqvist
Akutsjukvård

2001/02:134 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till miljöminister Kjell Larsson
Naturskyddsförättning

2001/02:137 av *Willy Söderdahl* (v) till miljöminister Kjell Larsson
Läkemedelsrester

2001/02:144 av *Marianne Andersson* (c) till miljöminister Kjell Larsson
Strandskydd i Dalsland

2001/02:146 av *Åke Sandström* (c) till miljöminister Kjell Larsson
Lodjursjakt vintern 2001/02

2001/02:149 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till miljöminister Kjell Larsson
Hälsoproblem efter flygbesprutning

2001/02:154 av *Berit Jóhannesson* (v) till försvarsminister Björn von Sydow
Klusterbomber

2001/02:155 av *Michael Hagberg* (s) till miljöminister Kjell Larsson
Förvaltningen av lodjurstammen

2001/02:162 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Björn von Sydow
Inköp av ett begagnat fartyg

2001/02:163 av *Anders Sjölund* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
Skoglig utbildning i Umeå

2001/02:164 av *Margareta Viklund* (kd) till jordbruksminister Margareta Winberg
Kvinnomisshandel

2001/02:167 av *Ewa Larsson* (mp) till miljöminister Kjell Larsson
Stockholms transportsystem

2001/02:168 av *Peter Pedersen* (v) till miljöminister Kjell Larsson
Isocyanater i hemmiljön

2001/02:171 av *Chartrine Pålsson* (kd) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Effekter av maxtaxan

2001/02:172 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Skolans problem

2001/02:173 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Friskolor

2001/02:174 av *Inger Davidson* (kd) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Nationella prov

2001/02:179 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksminister Margareta Winberg
Jätteräkor

2001/02:184 av *Ewa Larsson* (mp) till kulturminister Marita Ulvskog
Pornografiska filmkanaler

2001/02:188 av *Karin Pilsäter* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Plan- och bygglagen

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 november.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 8 § anf. 47 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 11.59 och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Kompletteringsval till skatteutskottet.....	1
2 § Meddelande om aktuella debatter.....	1
3 § Meddelande om motionstid.....	1
4 § Anmälan om inkomna faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.....	1
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
6 § Äldreförsörjningsstöd	2
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2001/02:SfU4	2
Anf. 1 ANITA JÖNSSON (s)	2
Anf. 2 ULLA HOFFMANN (v).....	4
Anf. 3 BIRGITTA CARLSSON (c).....	5
Anf. 4 BO KÖNBERG (fp).....	6
Anf. 5 CINNIKA BEIMING (s)	6
Anf. 6 MARGARETA CEDERFELT (m).....	7
Anf. 7 ANITA JÖNSSON (s)	7
Anf. 8 MARGARETA CEDERFELT (m).....	8
Anf. 9 ANITA JÖNSSON (s)	8
Anf. 10 TALMANNEN	8
Anf. 11 MARGARETA CEDERFELT (m).....	8
Anf. 12 TALMANNEN	8
Anf. 13 MARGARETA CEDERFELT (m).....	8
(Beslut fattades under 13 §.)	8
7 § Nationellt stöd vid upphandling av hjälpmedel	8
Socialutskottets betänkande 2001/02:SoU2	8
(Beslut fattades under 13 §.)	8
8 § Avgifter inom äldre- och handikappomsorg	9
Socialutskottets betänkande 2001/02:SoU3	9
Anf. 14 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m)	9
Anf. 15 SVEN BRUS (kd).....	11
Anf. 16 KENNETH JOHANSSON (c)	13
Anf. 17 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	15
Anf. 18 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	15
Anf. 19 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	16
Anf. 20 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	16
Anf. 21 SVEN BRUS (kd) replik.....	16
Anf. 22 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	17
Anf. 23 SVEN BRUS (kd) replik.....	17
Anf. 24 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	17
Anf. 25 KERSTIN HEINEMANN (fp).....	18
Anf. 26 LARS U GRANBERG (s)	19
Anf. 27 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	21
Anf. 28 LARS U GRANBERG (s) replik	22
Anf. 29 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	22
Anf. 30 LARS U GRANBERG (s) replik	22
Anf. 31 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	23

Anf. 32	LARS U GRANBERG (s) replik	23
Anf. 33	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	24
Anf. 34	LARS U GRANBERG (s) replik	24
Anf. 35	SVEN BRUS (kd) replik	24
Anf. 36	LARS U GRANBERG (s) replik	25
Anf. 37	SVEN BRUS (kd) replik	25
Anf. 38	LARS U GRANBERG (s) replik	26
Anf. 39	KERSTIN HEINEMANN (fp) replik	26
Anf. 40	LARS U GRANBERG (s) replik	26
Anf. 41	KERSTIN HEINEMANN (fp) replik	27
Anf. 42	LENA OLSSON (v)	27
Anf. 43	KENNETH JOHANSSON (c) replik	29
Anf. 44	LENA OLSSON (v) replik	29
Anf. 45	KENNETH JOHANSSON (c) replik	29
Anf. 46	LENA OLSSON (v) replik	29
Anf. 47	MARIANNE SAMUELSSON (mp)	30
	(Beslut fattades under 13 §.)	31
9 §	Regeringskansliets upphandling av konsulter	31
	Konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU2	31
Anf. 48	EVA FLYBORG (fp)	31
Anf. 49	PÄR AXEL SAHLBERG (s)	34
Anf. 50	EVA FLYBORG (fp)	34
Anf. 51	PÄR AXEL SAHLBERG (s)	35
Anf. 52	EVA FLYBORG (fp)	35
Anf. 53	PÄR AXEL SAHLBERG (s)	36
	(Beslut fattades under 13 §.)	36
10 §	Ökat informationsutbyte mellan arbetslöshetsförsäkringen, socialförsäkringen och studiestödet	36
	Konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU3	36
Anf. 54	INGER RENÉ (m)	36
Anf. 55	KENTH HÖGSTRÖM (s)	38
Anf. 56	INGER RENÉ (m) replik	39
Anf. 57	KENTH HÖGSTRÖM (s) replik	39
Anf. 58	INGER RENÉ (m) replik	39
Anf. 59	KENTH HÖGSTRÖM (s) replik	39
Anf. 60	KENNETH KVIST (v)	40
Anf. 61	ÅSA TORSTENSSON (c)	41
Anf. 62	BRITT-MARIE LINDKVIST (s)	42
	(Beslut fattades under 13 §.)	42
11 §	Upplösning av stiftelser i vissa fall	42
	Konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU4	42
	(Beslut fattades under 13 §.)	42
12 §	Inkomstgarantier till konstnärer	42
	Kulturutskottets betänkande 2001/02:KrU5	42
Anf. 63	LENNART KOLLMATS (fp)	42
Anf. 64	EVA ARVIDSSON (s)	44
Anf. 65	LENNART KOLLMATS (fp)	45
Anf. 66	EVA ARVIDSSON (s)	45

Anf. 67 LENNART KOLLMATS (fp)	45
Anf. 68 EVA ARVIDSSON (s)	45
(Beslut fattades under 13 §.)	46
Ajournering	46
Återupptagna förhandlingar	46
13 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid	
 dagens sammanträde	46
SfU4 Äldreförsörjningsstöd	46
SoU2 Nationellt stöd vid upphandling av hjälpmedel	46
SoU3 Avgifter inom äldre- och handikappomsorg	47
KU2 Regeringskansliets upphandling av konsulter.....	48
KU3 Ökat informationsutbyte mellan arbetslöshets-	
försäkringen, socialförsäkringen och studiestödet	48
KU4 Upplösning av stiftelser i vissa fall.....	49
KrU5 Inkomstgarantier till konstnärer	49
14 § Anmälan om interpellationer	49
15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	49
16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	50
17 § Kammaren åtskildes kl. 17.10.	52

